

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ANNE BABA TUTUMUNUN
EŞ SEÇİMİ VE ÇİFT UYUMUYLA İLİŞKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Tufan KESEBİR

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Alışan Burak YAŞAR

İstanbul – 2023

TEZ TANITIM FORMU

- ADI SOYADI** : Tufan KESEBİR
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumunun Eş Seçimi ve Çift Uyumuyla İlişkisi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 17/01/2023
- SAYFA SAYISI** : 80
- TEZ DANIŞMANI** : Dr. Öğr. Üyesi Alişan Burak YAŞAR
- DİZİN TERİMLERİ** : Anne Baba Tutumu, Eş Seçimi, Çift Uyumu
- TÜRKÇE ÖZET** : Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarının çocukları üzerinde eş seçimi ile çift uyumu üzerinde anlamlı derecede farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Tufan KESEBİR

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Ana Bilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ANNE BABA TUTUMUNUN
EŞ SEÇİMİ VE ÇİFT UYUMUYLA İLİŞKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Tufan KESEBİR

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Alışan Burak YAŞAR

İstanbul – 2023

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Tufan KESEBİR

.../.../2023

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tufan KESEBİR'in Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumunun Eş Seçimi Ve Çift Uyumuyla İlişkisi adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan *Prof. Dr. Ekrem Cüneyt EVREN*

Üye *Dr. Öğr. Üyesi Alişan Burak YAŞAR*
(Danışman)

Üye *Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL*

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2023

İmzası
Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırma anne ve baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejileri ile çift uyum üzerinde etkisini incelemek amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma modeli olarak tarama modeli tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 yılı eğitim öğretim yılında İstanbul ili sınırları içerisindeki İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler oluştururken, örneklem grubunu ise evren için tesadüfi olarak seçilen ayrıca araştırmaya katılmak için gönüllü olan 400 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verilerinin toplanmasında, 'Anne- Baba Tutum Ölçeği', eş seçme stratejilerini ölçmek için 'Eş Seçme Stratejileri Envanteri', evlilik uyumunu ölçmek için 'Çift Uyum Ölçeği' ve katılımcılara dair bilgiler için araştırmacı tarafından oluşturulan 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Toplanan veriler SAS 9.4 programı kullanılarak iki kategorili değişkenler arasındaki ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar arası t testi, üç veya daha fazla kategorili değişkenler arasındaki farklılıkları bulabilmek amacıyla Varyans Analizi (F testi) uygulanmıştır. Nicel tipteki değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ölçek ve alt-boyutlarının güvenilirlik katsayılarını hesaplamada Cronbach Alfa katsayısından yararlanılmıştır.

Araştırmanın sonucu doğrultusunda anne baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile çift uyumu arasında etki gösterdiği görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarının çocukları üzerinde eş seçimi ile çift uyumu üzerinde anlamlı derecede farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anne Baba Tutumu, Eş Seçimi, Çift Uyumu

SUMMARY

This research was conducted in order to examine the effect of maternal and paternal attitudes on the mate selection strategies of university students and couple adaptation. For this purpose, the screening model was preferred as the research model. The sample of the research was composed of students studying at Gelişim University within the borders of Istanbul province in the academic year of 2022-2023, while the sample group was composed of 400 students who were randomly selected for the universe and volunteered to participate in the research. In the collection of research data, 'mom - and-pop attitude scale', peer selection strategies to measure Peer selection strategies Inventory, to measure marital adjustment 'Dual scale harmony' for the information created by the researcher and the participants 'personal information Form' has been used. SAS 9.4 data pooled pairwise comparisons between groups using a program between the two categories in the independent variables t-test, differences between variables in order to find three or more categories of analysis of variance (F test) was applied. Pearson correlation analysis was performed to Decipher the relationship between quantitative variables. Cronbach's Alpha coefficient was used to calculate the reliability coefficients of the scale and its sub-dimensions.

According to the results of the research, it has been revealed that the attitudes of parents show an effect between the choice of a partner and couple Decency of university students. It has been concluded that the attitudes of parents of university students differ significantly on the choice of spouses on their children and on couple compatibility.

Keywords: Parental Attitude, Choice of Partner, Couple Harmony

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR	ix
EKLER LİSTESİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANNE BABA TUTUMLARI

1.1. Anne ve Baba Tutumlarında Sınıflandırılma	4
1.1.1. Anne babanın demokratik tutumu	4
1.1.2. Anne babanın ilgisiz tutumu	5
1.1.3. Anne babanın baskıcı tutumu	5
1.1.4. Anne babanın aşırı korumacı tutumu	6
1.1.5. Anne babanın aşırı hoşgörölü tutumu	7
1.1.6. Anne babanın tutarsız ve kararsız tutumu	8
1.1.7. Anne babanın mükemmeliyetçi tutumu	8
1.1.8. Anne babanın reddedici tutumu	9
1.2. Anne ve Baba Tutumları ile İlgili Kuramsal Tanımlar	9
1.2.1. Psikodinamik	10
1.2.2. Davranışçı.....	10
1.2.3. Aile sistemleri	11
1.2.4. Sosyal öğrenme	11

1.2.5. Bilişsel gelişim	12
1.3. Anne ve Baba Tutumlarının Önemi	12
1.4. Anne ve Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler	13
1.4.1. Sosyoekonomik faktör.....	13
1.4.2. Anne ve babanın eğitim düzeyleri.....	13
1.4.3. Anne ve babanın ruh sağlığı durumu	14
1.4.4. Anne ve babanın kültürel değerleri	14
1.4.5. Anne ve babanın yetiştirilme tarzı	15
1.4.6. Anne ve babalığa yönelik bilgi düzeyleri.....	15
1.5. Anne ve Baba Tutumları ile İlgili Literatür Taraması	15

İKİNCİ BÖLÜM

EŞ SEÇİMİ

2.1. Eş Seçimi Sürecinde Göz Önüne Alınan Unsurlar	17
2.1.1. Kişisel alanda özellikler	17
2.1.2. Fiziksel alanda özellikler.....	17
2.1.3. Yetiştirme tarzına göre özellikleri.....	18
2.1.4. Eğitim düzeyine göre özellikleri	18
2.1.5. Sosyoekonomik durumuna göre özellikleri.....	19
2.1.6. Aile ile yakınlarının etkisi	20
2.1.7. İdeolojik ile dini görüşlerine göre özellikler	20
2.1.8. Kültür ile ırk farklılıkları.....	21
2.2. Eş Seçimine Yönelik Kuramsal Yaklaşım	21
2.3. Eş Seçimi İle İlgili Literatür Taraması.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇİFT UYUMU

3.1. Evliliğin Tanımı ve Önemi	26
--------------------------------------	----

3.2. Evlilikte Aşk	26
3.3. Çift Uyumundaki Kuramsal Yaklaşımlar	27
3.3.1. Sistem yaklaşımı	27
3.3.2. Davranışçı yaklaşım	27
3.3.3. Yapısal yaklaşım	28
3.3.4. Bilişsel yaklaşım	28
3.3.5. Stratejik yaklaşım	29
3.3.6. Psikodinamik yaklaşım	30
3.3.7. Gelişimsel yaklaşım	31
3.3.8. Aile sistemleri yaklaşımı	32
3.4. Çift Uyumunu ile İlgili Literatür Taraması	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

4.1. Araştırmanın Modeli	34
4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	35
4.3. Veri Toplama Araçları	35
4.3.1. Anne- baba tutum ölçeği	35
4.3.2. Eş seçme stratejileri envanteri	36
4.3.3. Çift uyum ölçeği	36
4.4. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi	37
4.5. Teorik Yapısal Modelin Path Analizi ile Test Edilmesi	46

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Tartışma	54
5.2. Sonuç	55
5.3. Öneriler	57

KAYNAKLAR	58
EKLER	63

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri.....	37
Tablo 4.2. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Ortalama, Standart Sapma ve Çarpıklık Değerleri	39
Tablo 4.3. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Analiz Sonuçları.....	40
Tablo 4.4. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Anne-Baba Medeni Durumuna Göre Analiz Sonuçları.....	41
Tablo 4.5. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Annenin Eğitimine Göre Analiz Sonuçları.....	41
Tablo 4.6. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Babanın Eğitimine Göre Analiz Sonuçları.....	42
Tablo 4.7. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Okudukları Bölüme Göre Analiz Sonuçları.....	46
Tablo 4.8. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Kardeş Sayısına Göre Analiz Sonuçları.....	44
Tablo 4.9. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Ailenin İş Durumuna Göre Analiz Sonuçları.....	45
Tablo 4.10. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Ailenin Yaşadığı Yere Göre Analiz Sonuçları.....	46
Tablo 4.11. Uyum İyiliği İndeksi Kabul Kriterleri.....	48
Tablo 4.12. Path Analizi Uyum İyiliği İndeksleri	48
Tablo 4.13. Path Analizi Standartlaştırılmış Sonuçları.....	51
Tablo 4.14. Karesi Alınmış Çoklu Korelasyonlar (Squared Multiple Correlations)	52
Tablo 4.15. Standardize Edilmiş Doğrudan, dolaylı ve Toplam Etkiler.....	52

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Araştırmanın Modeli	34
Şekil 4.2. Başlangıçta Önerilen Yapısal Model	47
Şekil 4.3. Path Analizi Sonucu Elde Edilen İz Grafiği	49
Şekil 4.4. Path Modeline Ait Standardize Edilmiş Hataların Grafiği	50

KISALTMALAR

ABTÖ	:	Anne Baba Tutum Ölçeği
BESYO	:	Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
ÇUÖ	:	Çift Uyum Ölçeği
ESSE	:	Eş Seçme Stratejileri Envanteri
İİBF	:	İdari İktisadi Bilimler Fakültesi
F	:	ANOVA Değeri
F	:	Frekans
GSF	:	Güzel Sanatlar Fakültesi
MMF	:	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi
N	:	Katılımcı Sayısı
P	:	Anlamlılık Değeri
R	:	Korelasyon Değeri
T	:	Bağımsız Gruplar
T	:	T Testi
SBF	:	Sosyal Bilimler Fakültesi
SD	:	Serbestlik Değeri
SS	:	Standart Sapma
UBF	:	Uygulamalı Bilimler Fakültesi
YEM	:	Yapısal Eşitlik Modeli

EKLER LİSTESİ

EK- A: ETİK KURUL KARARI

GİRİŞ

Problem:

Bireyin, uyumlu aile ilişkilerini sübjektif değerlendirmesi olarak aile uyumu deneyimi, onların fiziksel ve zihinsel sağlıklarının gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İdeal bir aile ilişkileri durumu olarak aile uyumu, aile hayatında uyumlu bir şekilde bir arada yaşamayı ifade etmektedir. Aile uyumunun bireyin ruh sağlığı ve mutlu yaşamı üzerinde çok önemli bir etkisi bulunmaktadır. Uyumlu ailelere sahip üniversite öğrencileri, kavgacı ailelere sahip olanlardan daha yüksek bir güven düzeyine sahip birey olmaktadır.

Araştırmanın problemi üniversite öğrencilerinde anne baba tutumlarının eş seçimi ile çift uyumu arasındaki ilişkiyi saptamaktır.

Alt Problem:

1. Üniversite öğrencileri üzerinde anne ve baba tutumlarının eş seçimi ile çift uyumu arasında eğitim düzeylerinin etkisi var mıdır?
2. Üniversite öğrencileri üzerinde anne ve baba tutumlarının eş seçimi ile çift uyumu arasında ruh sağlığı durum düzeylerinin etkisi var mıdır?
3. Üniversite öğrencileri üzerinde anne ve baba tutumlarının eş seçimi ile çift uyumu arasında kültürel değer düzeylerinin etkisi var mıdır?
4. Üniversite öğrencileri üzerinde anne ve baba tutumlarının eş seçimi ile çift uyumu arasında yetiştirilme tarzı düzeylerinin etkisi var mıdır?
5. Üniversite öğrencileri üzerinde anne ve baba tutumlarının eş seçimi ile çift uyumu arasında bilgi düzeylerinin etkisi var mıdır?

Denenceler:

Üniversite öğrencilerinin üzerinde, anne ve baba tutumlarının eş seçimi ile çift uyumları arasında etkisi bulunmaktadır.

Sayıtlar:

Yapılan araştırma kapsamında örneklem büyüklüğü evreninin temsil niteliğini taşımaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları olarak, anne baba tutumlarını ölçmek için 1972 yılında Kuzgun tarafından geliştirilen 'Anne- Baba Tutum Ölçeği', eş seçme stratejilerini ölçmek için Altuntaş ve Atli tarafından 2015 yılında geliştirilen 'Eş Seçme Stratejileri Envanteri', çift uyumunu ölçmek için Spainer tarafından 1976 yılında geliştirilmiş 'Çift Uyum Ölçeği' bilgi formu ile ölçek soruları araştırma konusuna uygun seçilmiştir.

Araştırmadaki kullanılan yöntem araştırma amacına uygun şekilde hazırlanmıştır.

1. Öğrencilerin hazırlanan ölçek maddelere samimi şekilde cevap verdiği,
2. Örneklem grubu evreninin yeterli derecede temsil ettiği,
3. Araştırma sonuçları genellenebilir olduğu varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar:

Araştırmanın örnekleminin 18-25 yaş arası olması çalışmanın sınırlılıklarındandır. Eş seçimi ile ilgili beklentilerin erişkin yaşamının farklı dönemlerinde farklılıklar gösterebileceği düşünüldüğünde bu çalışmanın bulgularının daha çok belirtilen yaş aralığı için değerlendirilebileceği düşünülebilir. Ayrıca bireylerin evli olup olmamaları eş seçme stratejilerinde ve çift uyumunda farklılıklar yaratabilir. Araştırmada kullanılan 'Anne- Baba Tutum Ölçeği', 'Eş Seçme Stratejileri Envanteri', 'Çift Uyum Ölçeği', 'Kişisel Bilgi Formu' ölçeklerinin sosyodemografik bilgi formu ile ölçek soruları ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar:

Anne-Baba Tutumu: Anne ve babaların çocuklarıyla bağlantı oluşturmak için kullandığı stillerdir. Bu stiller farklılık göstermektedir.

Eş Seçimi: Bireyin toplum içinde yer edinmesi ile aile sürecinde en temel başlangıcı olarak tanımlanmaktadır.

Çift Uyumu: İlişkide bireylerin birbirlerinin görüşlerine saygı duymaları, hoşgörü ile yaklaşmaları, sosyodemografik alanda uyumları olarak tanımlanabilmektedir.

Araştırmanın Amacı:

Araştırmanın amacı olarak üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile çift uyumu arasında anne ve baba tutumlarının, sosyo kültürel farklılıklarının incelenmesinin yanı sıra ilişki hayatında etkisinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın Önemi:

Doğru eş seçiminde, huzurlu ilişkilerin olması, sağlıklı bireylerin yetişmesinde önemli bir role sahiptir. Gelişen teknolojiyle beraber eğitim seviyesinin yükselmesi, insanların da çalışma hayatına adım atması toplum yapısında değişime sebep olmaktadır. Üniversite öğrencilerinin eş seçimiyle alakalı bazı araştırmalar olmasına rağmen; günümüzde değişim gösteren hayat şartlarının, bireylerin bu hususta kriter farklılıkları göstermesiyle birlikte güncel çalışmaların yapılmasındaki önem ortaya konulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANNE BABA TUTUMLARI

1.1. Anne ve Baba Tutumlarında Sınıflandırılma

Bireyin kişiliği, doğumundan itibaren tüm yaşamı boyunca sosyal kurumlarda yaşadığı deneyimlerle şekillenmektedir (Kurucak, 2020: 40). Aile, çocuğun bireysel gelişiminde ve hayata hazırlanmasında etkili olan en önemli sosyal unsurdur (Alpay, 2015: 23). Ailenin çocuğun beslenme, barınma gibi fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamasının yanı sıra ilgi, sevgi ve saygı ihtiyaçlarını karşılayarak çocuğun kişisel gelişimini en üst noktaya taşıma rolü vardır (Bayraktar, 2018: 35).

Kişilik gelişimi, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarından etkilenmektedir. Ebeveyn tutumları birçok sosyal ve çevresel faktörden daha önemlidir (Çacı, 2018: 97) ve çocuğun; sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini etkilemektedir (Demir Erbil ve Hazer, 2018: 76).

Sağlıklı, güvenilir, saygılı ve bireye karşı sorumlu bir ebeveyn tutumu, çocuğa sağlam bir benlik duygusu sağlamaktadır. Anne baba tutumu, ergenlerin çevreleriyle sağlıklı-sağlıksız ilişkiler kurmalarında ve şiddet eğilimi geliştirmelerinde önemli bir faktördür (Soyumtürk, 2021: 21).

1.1.1. Anne babanın demokratik tutumu

Demokratik ebeveynlik, ortak karar verme, karşılıklı saygı, özerklik ve sorumluluk ile karakterize edilen bir ebeveynlik tarzıdır. Demokratik bir ailenin tüm üyeleri, aile kararları verirken söz sahibidir. Bağımsızlık, sınırlar ve tüm ailenin refahına özen gösterme arasında bir denge kurmaktadır (Alpay, 2015: 24; Kurucak, 2020: 42).

Demokratik ebeveyn tutumu, çocuk uygunsuz davrandığında ebeveyn kontrolünü kaybetmeden, ebeveynlerin çocuğa nasıl rehberlik ettiği ile ayırt edilmektedir. Ancak otoriter ebeveyn tutumunda çocuğun koşulsuz itaat etmesi beklenmektedir. Çocuklukta güvensiz bağlanmanın gelişmesi; reddedilme ve yetersizlik duygularına yol açtığından, anne-babaya güvenli bağlanma ile utancın olumsuz ilişkili olduğu varsayılabilir. Aksine, sosyal ilişkileri sürdürmek için güvensiz çocuklarda suçluluk duygusunun azalacağı varsayılabilir (Bayraktar,

2016: 36; Bolu, A., Pan, E., Günay, H., Öznur, T., Aydemir, E.ve Erdem, M., 2014: 58).

Demokratik ebeveyn tutumu hem çocukları kontrol etmeye hem de ihtiyaçlarını karşılamaya izin verir. Demokratik tutumu benimseyen velilerin davranışları birbiriyle uyumlu, kararlı ve güvenilirdir. Bu tutumda çocuğun belirli davranışları yapmasına izin verilir, böylece sorumluluk duygusunun gelişmesine uygun bir ortam oluşturulur. Otoriter tutumda anne baba, çocuklarının gelişim düzeylerini, kişisel özelliklerini ve isteklerini göz ardı eder ve onlardan anne babanın istediği şekilde hareket etmelerini bekler. Çocuklar ebeveynlerinin istediği gibi davranmadığında, sık sık cezalandırılırlar. Koruyucu/talep edici tutumda çocuklar, ebeveynleri tarafından aşırı derecede korunur ve kontrol edilir. Çocukların yapabileceği pek çok şey anne babalar tarafından yapıldığı için çocukların yaşayarak öğrenmeleri engellenmektedir (Çacı, 2018: 98).

1.1.2. Anne babanın ilgisiz tutumu

İlgisiz ya da diğer adıyla ihmalkâr ebeveynlik, çocuğun ihtiyaçlarına cevap vermeme ile karakterize edilen bir tarzdır. İlgisiz ebeveynler çocuklarından çok az veya hiç talepte bulunmazlar, kayıtsız ve tamamen ihmalkârdırlar. İlgisiz ebeveynler için ortak davranışlar aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir (Demir Erbil ve Hazer, 2018: 77):

Çocuklarına duygusal olarak uzak davranması,

Çocukları ile etkileşimlerinin olmaması,

Çocukları üzerinde az denetim sağlaması ya da denetim sağlamaması,

Davranış açısından az ya da hiç beklentilerinin olmaması,

Çocuklara karşı sıcaklık, sevgi ve şefkat göstermemesi

olarak belirtilmektedir (Gülgör, 2008: 16; Kuşçu, 2019: 44).

1.1.3. Anne babanın baskıcı tutumu

Baskıcı ebeveyn tutumu, aşırı yargılayıcı ve çocuklarını kabul etmeyen anne baba olmalarına neden olan değerlerdir. Çocuklarına sahip olma tutumlarının ya da

çocuklarını önyargılı bir kalıba sokma hedefine bağlı olan derin bağılıklarını değiştirmekte zorluk çekmektedirler. Bu tutum çoğunluk olarak farklı dini mezhepten doğmuş olmalarından dolayı güçlü bir şekilde etkilenen anne ve babalarda bulunmaktadır. Ebeveynlerin gücü ile otoritesini kullanma ya da beyin yıkmanın yanı sıra düşünce kontrolünden çok, farklılık göstermeyen etkileme yöntemlerini kullanma anlamına gelmektedir. Ebeveynler çocuklarını dönüştürme açısından ahlaki bir yükümlülüğe sahip olmayı amaçlamaktadırlar.

1.1.4. Anne babanın aşırı korumacı tutumu

Ebeveynlerin aşırı korumacı tutumları, çocuklarını zarardan, incinmekten ve acıdan, mutsuzluktan, kötü deneyimlerden ve reddedilmekten, incinmiş duygulardan, başarısızlıktan ve hayal kırıklıklarından korumak isteyen ebeveynler olarak tanımlanabilir. Aşırı korumacı veya helikopter ebeveynler, çocuklarının fiziksel veya duygusal olarak incinmeyeceğinden emin olmak istemektedir. Çocuklarını zarar, acı, mutsuzluk, olumsuz deneyimler, reddedilme, başarısızlık ve hayal kırıklıklarından korumak istemektedirler (Kaya, A., Bozaslan, B. ve Genç, G., 2012: 38).

Bunu şu şekilde yapmaya çalışırlar:

Sürekli gözetim ve kısıtlamalar uygulamak,

Çocuklarının çevresini, eylemlerini ve zamanlarını kiminle geçirmeyi seçeceklerini kontrol etmek istemek,

Çocuklarının günlük yaşamına ve kararlarına aşırı dahil olmak,

Özerklik ve keşif üzerinde güvenliği ve bağımlılığı teşvik etmek,

Her zaman çocukları için en iyisini bilmek ve bunu her fırsatta onlara vurgulamak.

Amaçları, onları refahlarını tehlikeye atabilecek herhangi bir şeyden korumaktır.

Sonuç olarak, ilerleyen yaşlarda bu çocuklar kendi kanatlarını açıp uçma konusunda isteksiz olabilmektedirler (Kılınç ve Aral, 2016: 47).

1.1.5. Anne babanın aşırı hoşgörülü tutumu

Tüm tutumlar gibi, hoşgörü de incelikli yollarla öğretilmektedir. Çocuklar daha konuşmaya başlamadan önce anne babalarını yakından izler ve onları taklit etmektedirler. Her yaşta çocuklar, büyük ölçüde önemsedikleri kişilerin değer ve tutumlarını yansıtarak kendi değerlerini geliştirmektedir. Günlük yaşamlarında hoşgörü sergileyen (veya model olan) ebeveynler güçlü bir mesaj gönderirler. Sonuç olarak, çocukları da farklılıkları takdir etmeyi öğrenmektedir (Alpay, 2015: 24; Kurucak, 2020: 42).

Çocukların hoşgörü öğrenmelerine yardımcı olmak için ebeveynlerin yapabileceği şeyler şunlardır (Bartan, 2010: 45-58):

- Kendi tutumlarına dikkat etmektir. Çocuklarının çeşitliliğe değer vermelerine yardımcı olmak isteyen ebeveynler, öğrenmiş olabilecekleri kültürel stereotiplere karşı duyarlı olabilir ve bunları düzeltmek için çaba gösterebilirler. Başkalarına saygı gösteren bir tutum sergilemeleri önemli bir unsurdur.

- Çocukların her zaman dinlediğini unutmamak gerekmektedir. Kendinden farklı olan insanlar hakkında konuşma şeklinin farkında olmak gerekmektedir. Stereotipleri sürdüren şakalar yapılmamalıdır. Bunlardan bazıları zararsız bir eğlence gibi görünse de, hoşgörü ve saygı tutumlarını bozabilir.

- Kitapları, oyuncakları, müzikleri, resimleri ve videoları dikkatlice seçmek gerekmektedir. Medyanın tutumları şekillendirmede güçlü etkisi bulunmaktadır.

- Medyada gösterilebilecek haksız klişelere dikkat edilmeli ve bunlar hakkında konuşmak gerekmektedir.

- Çocukların farklılıklar hakkındaki sorularını dürüst ve saygılı bir şekilde yanıtlamak önemli noktalardandır. Bu, saygıyla yapıldığı sürece farklılıkları fark etmenin ve tartışmanın kabul edilebilir olduğunu öğretmektedir.

- Kendi ailenizdeki farklılıkları kabul etmek ve saygı göstermek gerekmektedir. Çocuğun farklı yeteneklerini, ilgi alanlarını ve tarzlarını kabul ettiğini göstermeyi sağlamaktadır. Ailenin her bir üyesinin benzersizliğine değer vermek önemli unsurlar arasındadır.

- Hoşgörünün, kabul edilemez davranışlara müsamaha göstermek anlamına

gelmediği unutulmamalıdır. Bu, herkesin saygıyla muamele görmeyi hak ettiği ve başkalarına da saygıyla davranması gerektiği anlamına gelmektedir.

- Çocukların kendilerini iyi hissetmelerine yardımcı olunmalıdır. Kendileri hakkında kötü hisseden çocuklar başkalarına kötü davranırlar. Benlik saygısı güçlü olan çocuklar kendilerine değer verir ve kendilerine saygı duyarlar, başkalarına da saygılı davranma olasılıkları daha yüksektir. Çocuğun kabul edildiğini, saygı duyulduğunu ve değer verildiğini hissetmesine yardımcı olmak gerekmektedir.

- Çocuklara kendilerinden farklı olan kişilerle çalışma ve oynama fırsatı verilmelidir. Çocuk için bir okul, gündüz kampı veya çocuk bakım tesisi seçerken, farklı nüfusa sahip biri bulunmalıdır.

Ebeveynler, çocuklarında hoşgörülü bir tutumu teşvik ettiğinde, değerleri hakkında konuştuğunda ve başkalarına iyi davranarak görmek istedikleri davranışları modellediğinde, çocuklar onların ayak izlerini takip edeceklerdir (Özgen, 2017: 98).

1.1.6. Anne babanın tutarsız ve kararsız tutumu

Karar verme, bireylerin günlük olarak karşılaştığı bir görevdir. Karar verme süreci kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Karar vermeyle ilgili süreçler, uyarlanabilir veya uyumsuz olabilen karar verme stilleri olarak tanımlanır. Bununla birlikte, çocukların ve ergenlerin karar vermelerinin ebeveynlikle ilişkili olduğu düşünülmektedir (Delen, 2021: 33).

Karar verme sosyal bir bağlamda, çoğu zaman çocukların ve ergenlerin ebeveyn evinde gerçekleşmektedir. Hangi karar verme tarzlarının kullanılacağına karar verirken sosyal bağlam önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynler, inançların, tutumların ve ebeveyn yaklaşımlarının bir sonucu olarak karar verme tarzlarına katılmaya izin vermektedir, sosyalleşme ve gelişim için temel unsurdur (Koç, Ö., Özkan, H., Bekmezci, H., 2016: 66-69).

1.1.7. Anne babanın mükemmeliyetçi tutumu

Mükemmeliyetçilik, çeşitli psikopatoloji biçimleri için bir risk faktörüdür. Örneğin, mükemmeliyetçilik, nevroitiklik gibi ortak değişkenleri kontrol ettikten sonra bile depresif belirtilerde boylamsal artışları

öngörülmektedir. Mükemmeliyetçilik ayrıca erken ölümle, kötü fiziksel sağlıkla, yeme bozukluklarıyla, intihar düşüncesiyle ilişkilidir. Kaygı ve psikoterapinin başarısını sınırlamaktadır. Benzer şekilde, özellikle mükemmeliyetçilik düzeylerinin son otuz yılda doğrusal olarak arttığına dair meta-analitik kanıtlar sunulmuştur. Bu nedenle; önleme, değerlendirmeyi destekleyen araştırmalar, mükemmeliyetçiliğin başlamasına ve sürdürülmesine katkıda bulunan faktörleri belirleyerek tedavi çalışmalarına acilen ihtiyaç vardır. Son olarak, mükemmeliyetçilik biyopsikososyal faktörlerin karmaşık etkileşiminden kaynaklansa da, teorik açıklamalar ortak bir temada birleşir, mükemmeliyetçilik çocuklukta ortaya çıkar ve ebeveynlerle ilişkiler çok önemli bir rol oynayabilir (Özgen, 2017: 98).

Mükemmeliyetçiliğin yaygın olarak araştırılan iki gelişimsel alandaki modeli, sosyal beklentiler ve sosyal öğrenme modelleridir. Sosyal beklentiler modeline göre, mükemmeliyetçilik, ebeveyn beklentileri ve ebeveyn eleştirileriyle ilişkili koşullu ilgiye yanıt olarak gelişmektedir. Alternatif olarak, sosyal öğrenme modeli, çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçi davranışlarını gözlemleyerek ve taklit ederek mükemmeliyetçilik geliştirdiklerini ileri sürmektedir (Alpay, 2015: 24; Kurucak, 2020: 42).

1.1.8. Anne babanın reddedici tutumu

Ebeveynlerin reddedici tutumların, çocuklarına karşı sıcaklık, şefkat ya da sevginin olmamasını ve önemli derecede geri çekilmesini ifade etmektedir. Ebeveyn kabulü, daha fazla psikolojik uyum ile ilgiliyken, ebeveyn reddi ise psikolojik alandaki bozukluklar ile tanımlıdır. Sağlıklı ebeveyn ve çocuk ilişkileri, kural esnekliğini ve kurallara uyulması arasındaki denge, sevgi dolu bir iletişim ile karakterize edilmektedir. Bu duruma karşılık olarak sevgi dolu iletişim eksikliği, alaycı ebeveyn tutumu, çocukların görüşlerini dikkate almama, ayrıca saygısız anlaşmazlıkların gençlerde kişisel ve sosyo-duygusal alandaki gelişimlerde de zararlı etkiler doğurabilmektedir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2017: 39-45).

1.2. Anne ve Baba Tutumları ile İlgili Kuramsal Tanımlar

Ebeveynlerin, bebeğin yaşamının başlangıcından itibaren çocuk yetiştirme faaliyetlerinde aktif olmaları gerekir. Şimdiye kadar, çocuk yetiştirme faaliyetleri

babalardan çok annelerle ilgilidir. Bu nedenle babalar bebek yetiştirme faaliyetlerine katılmazlar. Babanın çocuk yetiştirme faaliyetlerine katılımını etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörlerden biri de annenin baba katılımına yönelik tutumudur (Üstündağ, A., Şenol, F., & Mağden, D., 2015: 38-39).

1.2.1. Psikodinamik

Psikodinamik terimlerle ebeveynlik, ebeveynlerin kendi davranışlarını uyguladıkları yoldur. Çocuklarına yönelik ilişkisel ve eğitimsel becerilerin yanı sıra ebeveynlerin kendi fantezilerini, çatışmalarını ve içselleştirilmiş ilişkilerini temsil etmektedir. Çocuğa yansıtılan ebeveyn görüntülerinin kapsamının hangi ölçüde olduğunu belirlemek gerekmektedir. Ebeveynler kendi ebeveynleri gibi davranmaktadırlar (Cheng and Furnham, 2004: 57-60).

Babalar çocukları ile çok az temas halinde olsalar bile; sadece sosyal, bilişsel ve dil gelişimlerinde değil, aynı zamanda zekâları, akademik performansları, bedensel sağlıklarında da önemli rol oynamaktadır. Hem anne hem de baba psikodinamik alanda bir risk faktörü oluştururken çocuklarda ve ergenlerde duygusal sorunların gelişiminde bir yere sahiptir. Çocukların bir sorunu olduğunda babalar işbirliği yapmaktan çekinmektedirler (Hullmann et al, 2010: 99).

1.2.2. Davranışçı

Ebeveynlerin, çocuklarının istenmeyen davranışlarına ilişkin olumsuz sorumluluk yüklemeleri, çocuğun daha fazla davranış sorunu yaşadığı algısıyla ilişkilidir. Ebeveynlerin ebeveynlik deneyimi, çocuklarla olan deneyimlerinin miktarı ve kalitesi ile birlikte, ebeveynlerin çocukların davranışlarına yönelik yorumlarını ve tepkilerini etkilemektedir. Birçok ebeveyn, çocuklarına yönelik olumlu bir bakış açısını koruyan, uygunsuz davranışları duruma özel ve çocuğun kontrolü dışında tanımlayan bir yükleme stili geliştirmektedir. Yanlış davranışların kontrol edilebilir, kasıtlı ve istikrarlı olduğu yönündeki zıt görüş, olumsuz bir yükleme stilini karakterize etmektedir (Küçüker, 2018 27-32).

Bireylerin davranışlarına ilişkin sorumluluklarına veya hesap verebilirliğine ilişkin olumsuz atıflar, özellikle ebeveynlik bağlamıyla ilgili olabilir. Sorumluluk

yüklemelerinin, başkalarının davranışlarının ardındaki neden veya nedenle yapılan yüklemelere kıyasla davranışsal tepkilerle daha doğrudan ilişkili olduğu gösterilmiştir (Üredi ve Üredi, 2005: 22-25).

1.2.3. Aile sistemleri

Ebeveynliğe ilişkin tutumlar, toplumsal cinsiyet rolü normlarının erken sosyalleşmesinden türetilir ve annelere ebeveynlikte çok büyük bir rol veren yoğun ebeveynlik inançlarını içerir. Ebeveynliğe geçiş, tüm aile sistemi geçişlerinin en yoğun ve yaşamı değiştiren olaylarından biridir. Anne veya baba olmak, ebeveynlerin kendileriyle ilgili önceki anlayışlarını göz önünde bulundurmaları ve yeni edindikleri ebeveyn rollerini bütünleştirmeleri gereken karmaşık bir kimlik değişikliği gerektirir. Çiftler için ebeveynliğe geçiş, rollerin yeniden düzenlenmesini gerektiren birkaç farklı yaşam değişikliğine neden olduğu için çalkantılı bir zaman olabilir. Ebeveynliğe girdikten sonra birçok çift, ilişki kalitesinde ve tatmininde bir azalma olduğunu bildirmektedir. Bu nedenle, daha yumuşak geçişlere, ortaklıkları içinde eşitlik ve ailelerinin işleyişi için bir temel teşkil eden olumlu çift ilişkilerine yardımcı olmak için anne ve babaların ebeveynlik hakkındaki inançlarını anlamak hayati önem taşır (Güngör, 2014: 36-39).

1.2.4. Sosyal öğrenme

Ebeveynliğin çocuk kaygısındaki rolü üzerine yapılan araştırmaların çoğu, öncelikle annelere odaklanmıştır. İlk olarak, anne ve baba, çocuk yetiştirmede dinamik bir sistem oluşturur ve birbirlerinin davranışlarını telafi edebilir veya güçlendirebilir. Örneğin, aşırı korumacı bir anne-çocuk ilişkisinin arkasında, ortada olmayan ya da bağlantısız bir baba bu ilişkinin işlemesine izin verebilmektedir. Spekülatif bir görüşe göre, aşırı koruyucu anneliğin, çocukluk çağı sosyal kaygısının etiolojisinde ayırt edici bir nedensel faktörden ziyade, büyük ölçüde babalığın olmaması veya “zayıf” olmasının bir sonucu olabilir. İkincisi, kaygı bozuklukları kadınlarda çok daha yaygın olduğu için, çalışmanın birincil odak noktasının anne olması gerektiği iddia edilebilir. Ancak sosyal anksiyete bozukluğu kadınlarda ve erkeklerde eşit oranda görülen tek anksiyete bozukluğu ve erkeklerde en sık görülen ruhsal bozukluktur (Öztürk, 2017: 27-30).

Çocukların sosyal gelişimi bağlamında baba araştırmalarının azlığı, baba ve anne rollerini birbirinden ayıran bir modelin olmaması ve babaları değerlendiren çalışmalarda sistematik olarak eksik veriler, babaların çocuk sosyal kaygısı üzerindeki etkilerinin hafife alınmasına yol açabilir (Yıldırım ve Tosun, 2012: 69-71).

1.2.5. Bilişsel gelişim

Çocuk yetiştirme tutumları, bireyi çocuğa karşı olumlu ya da olumsuz davranmaya yatkın hale getiren bilişlerdir (Yalçın, M., Telliöğli, E., Yıldırım, D. U, Savrun, M. B., Özmen, M., & Aydemir, E. H., 2015: 39-41). En sık düşünülen tutumlar, ebeveyn-çocuk ilişkisinde var olan sıcaklık ve kabul veya soğukluk ve reddedilme derecesini ve ayrıca ebeveynlerin çocukları için koydukları sınırlarda ne kadar izin verici veya kısıtlayıcı olduklarını içermektedir. Bilişsel alanda gelişimin anne baba tutumunun üzerinde önemi bulunmaktadır (Öztürk, 2017: 27-30).

1.3. Anne ve Baba Tutumlarının Önemi

Ebeveynlerin destek, baskı ve kaygı gibi tutumları, kariyer seçimi ve ebeveynlerin kariyer konusundaki baskısı gibi geleceğe yönelik etkileri olan kararlar üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Ebeveynlerin, çocuklarının belirli bir kariyer yolu izlemelerini beklerken onlar üzerine finansal sorumluluklar yüklemesi gibi bariz baskı biçimleri vardır ve bir çocuğu, belirli bir kariyer yönünden caydırmanın yanı sıra, incelikli baskı biçimleri de vardır. Ebeveynlerin tutumu, çocuklarının eğitiminde ailenin destekleyici doğasını ifade eder. Ebeveyn tutumu olumlu veya olumsuz olabilir. Ebeveynlerin eğitim ve okullaşma konusundaki olumsuz tutumları, çocuklarının eğitim almasını engelleyebilmektedir (Bayraktar, 2018: 88).

Ebeveynlerin sağlıklı desteğinin olduğu yerde, çocukların mükemmel bir öğrenme yönelimi olacaktır. Evden sağlanan destekler, çocukların hedeflerine ulaşmak için gelecekteki kariyer tercihlerini gerçekleştirmelerini sağlayabilir. Ebeveynin desteği, kurtarma stili, kuralcı stil, doğal olmayan stil, görev takıntılı stili, problem çözme stili, somurtkan stil, esnek stil ve yenilikçi stil gibi farklı stillerde sınıflandırılabilir. Böyle bir tarz, ebeveynin ana rolünü çocuğunu kurtarmak olarak algıladığı, insanların bağımsız olmalarına ve kendi başlarına

hareket etmelerine yardımcı olmayan bir bağımlılık ilişkisi geliştirmektedir (Demirci, 2016: 79-81).

1.4. Anne ve Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Ebeveynliğin kalitesi, içinde geliştiği daha geniş ekolojik bağlamdan güçlü bir şekilde etkilenen karmaşık ve çok sayıda belirlenmiş bir yapıdır (Yalçın, M., Tellioglu, E., Yıldırım, D. U, Savrun, M. B., Özmen, M., & Aydemir, E. H., 2015: 39-41).

1.4.1. Sosyoekonomik faktör

Ebeveynlerin sosyo-ekonomik durumları, çocuklarının eğitimi ve kariyeri için seçtikleri yaklaşım üzerinde derin bir etkiye sahiptir (Üredi ve Üredi, 2005: 22-25).

Ebeveynlik, iki kişinin, yani baba ve annenin akıl ve arzularına dayanan özel bir alıştırma. Ebeveyn tutumu ve ebeveyn yetiştirme uygulamaları, ebeveynlik tarzının iki boyutu olarak nitelendirilmektedir. Ebeveyn yetiştirme uygulamaları, çocukları yetiştirirken gerçekleştirdikleri gerçek eylemlerle uğraşmanın pratik bir örneğidir. Bu uygulamalar, çocuğun fiziksel güvenlik ve gelişimini, entelektüel güvenliğini ve gelişimini sağlamaktan oluşmaktadır. Ebeveyn tutumu, ebeveynlerin çocuklarla ilgilenmeye yönelik sözlü ve sözsüz davranışlarının bir cevheridir.

Çoğu ebeveyn, çocuklarının eğitiminin finansmanını en önemli aile finansal hedeflerinden biri olarak görmektedir. Bununla birlikte, ebeveynlerin yardımı olmadan, eğitim kazanımını ilerletmek için herhangi bir sıkı çalışmanın büyük ölçüde engelleneceği inkâr edilemez gerçeklerdir (Yıldırım ve Tosun, 2012: 69-71).

1.4.2. Anne ve babanın eğitim düzeyleri

Bir çocuğun eğitim kazanımı, ebeveynlerinin kendi eğitim kazanımları, ekonomik kaynakları ve beklentileri, çocukların eğitim kazanımlarına ilişkin tutumları ve performansları gibi özelliklerinden güçlü bir şekilde etkilenmektedir. Ebeveyn yaklaşımları ve tutumları, eğitimde elde edilen başarı aşamasında muazzam bir güce sahip olmamaktadır. Eğitime yönelik ebeveyn tutumları, bir öğrencinin

akademik performansı ile sürekli olarak pozitif bir şekilde ilişkilidir (Hullmann et al, 2010: 99).

Ebeveynlerin eğitime yönelik tutumları, eğitim konularına katılımlarını etkilemektedir. Eğitime ebeveyn katılımı, ebeveynlerin, çocuklarının evde ve okulda öğrenimine yardımcı olmada bütünleyici bir rol oynamasını sağlamak da dahil olmak üzere, öğrencinin akademik öğrenmesini ve diğer okul etkinliklerini içeren düzenli anlamlı iletişime katılımıdır (Üredi ve Üredi, 2005: 22-25).

1.4.3. Anne ve babanın ruh sağlığı durumu

Ruh sağlığı koşulları cinsiyet, yaş, sağlık durumu ve gelirden bağımsız olarak herhangi bir kişiyi etkileyebilir ve buna kendi çocukları olan veya çocuk sahibi olmak isteyen kişiler de dahildir. Ebeveynlik, herkes için hem çok ödüllendirici hem de göz korkutucu bir görevdir, ancak akıl sağlığı sorunu olan insanlar için bazı özel zorluklar ortaya çıkarmaktadır.

Bir ebeveynin ruhsal hastalığa sahip olması tek başına çocuk ve aile için sorun yaratmaya yeterli değildir. Daha ziyade, zihinsel sağlık durumunun ebeveynin davranışını ve ailevi ilişkileri nasıl etkilediği çocuk için risk oluşturabilir. Ebeveynin ruhsal hastalığının başlangıç yaşı, şiddeti ve süresi, hastalıktan kaynaklanan ailedeki stresin derecesi ve en önemlisi, ebeveynlerin semptomları (örneğin ilgi gösterme becerileri gibi), pozitif ebeveynliği bir ölçüde engellemektedir. O çocuklar, bir çocuk için risk düzeyini belirlemektedir. Çocuğun yaşı ve gelişim evresi de önemlidir (Cheng and Furnham, 2004: 57).

1.4.4. Anne ve babanın kültürel değerleri

Ergenlerin olumsuz sosyal deneyimlere tepkileri, ebeveynlik davranışlarından etkilenebilir. Bu, ebeveynlerin çocuklarının duygularını ifade etmesine nasıl tepki verdiklerini içermektedir. Duygu sosyalleştirme; kültürel değerlerle, özellikle de kişilerarası ilişkilerin önemini vurgulayan, sosyal olarak ilgili bir tutum olan kolektivizmle kesişebilir (Üredi ve Üredi, 2005: 22-25).

Kültürün yönleri, ebeveynlik tarzlarını ve uygulamalarını anlamakla ilgilidir. Çoğu zaman birbiriyle bağdaşmayan farklı kuramsal çerçeveler ve yaklaşımlar

kullanılmıştır (Cheng and Furnham, 2004: 58-59).

1.4.5. Anne ve babanın yetiştirilme tarzı

Ebeveynlik tarzı, çocuğun benlik saygısı ve fiziksel sağlığında başkalarıyla ilişkilerine kadar her şey üzerinde etki gösterebilmektedir. Anne babanın yetiştirilme tarzında sağlıklı büyüme ile gelişmenin desteklendiğinden emin olmak da gerekmektedir. Yetiştirilme tarzı, çocukla etkileşim şekli ve onu disipline etme şekli, hayatının geri kalanı etkilemektedir. Her çocuk yetiştirme stilinde farklı bir yaklaşım gerekmektedir. Bu durum farklı artılar ile eksileri sunmaktadır (Yıldırım ve Tosun, 2012: 69-71).

1.4.6. Anne ve babalığa yönelik bilgi düzeyleri

Anne ve babaların bilgi düzeyleri, tutumlarına yönelik farklılıklar gösterebilmektedir. Anne babaların bilgisi, tutumları ile uygulamalarında önemli rol oynamaktadır. Çocukların gelişim alanların içerisinde ise anne babaların bilgi düzeyleri birbirlerine bağlantılıdır. Bilişsel yeterlilik, okulda ve dünyada başarılı olmak için her yaşta ve gelişim aşamasında ihtiyaç duyulan beceri ve kapasiteleri kapsamaktadır. Çocukların bilişsel yeterliliği, dil ve iletişimin yanı sıra okuma, yazma, matematik ve problem çözme becerileri ile tanımlanır. Çocuklar, akademik başarı için gerekli olan sağlıklı öz düzenleme uygulamaları ve sebat etme biçimleri için bir temel işlevi gören bu becerileri geliştirmek için teşvik edici, zorlayıcı ve destekleyici ortamlardan yararlanmaktadır (Cheng and Furnham, 2004: 58-59).

1.5. Anne ve Baba Tutumları ile İlgili Literatür Taraması

Özgen 2017 yılında yapmış olduğu çalışma doğrultusunda anne baba tutumlarının çocukluk çağındaki travmaların duygusal istismar ile duygusal ihmalin demokratik alandaki tutum ve negatif yönde ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Otoriter ile izin verici tutumun pozitif yönde ilişkisi bulunmaktadır.

Beşer ve arkadaşları 2019 yılında yapılan çalışmada anne ve baba tutumlarına bağlı olarak çocukluk çağında oluşabilecek travmaları ele almıştır. Ailenin yaşantısında bulunan baskıcı ya da otoriter bir tutumun çocuk üzerinde ilerleyen

hayatında da önemli sorunlara yol açacağı sonucuna ulaşmıştır.

Gülgör 2018 yılındaki çalışmada evli bireylerin çocukluk çağında yaşamış oldukları sorunları ele almıştır. Çiftlerde evlilik uyumunun sağlanmasında çocukluk çağında travmalar azalmıştır. Bireylerin çocukluk çağında maruz kaldığı anne baba tutumları ilerleyen yaşlarda yapacakları eş seçimlerinde önemli rol oynayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

EŞ SEÇİMİ

2.1. Eş Seçimi Sürecinde Göz Önüne Alınan Unsurlar

"İnsanlar eşlerini nasıl seçerler?" sorusu yıllardır sorulmuş ve bu konuda çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Psikolojide dinamik kuramlar, tamamlayıcılık yaklaşımı, benzerlik yaklaşımı, evrimci psikoloji, sosyal yapı kuramı ve alışveriş yaklaşımı eş seçimini açıklamaya çalışan kuramlardır. Bu teoriler incelendiğinde, ortak seçiminin belirli bir amaç için bilinçli bir seçim olduğu anlaşılmıştır (Çağ ve Yıldırım, 2013: 13-23). Bu düşüncelerin en çok vurgulanan açıklaması olan benzerlik eşleşmesi, bireylerin sosyo-ekonomik düzey, fiziksel çekicilik, etnik köken, dini statü, sosyal eğilimler, eğitim düzeyi, aile yapısı, zekâ düzeyi ve yaşam süresi bakımından kendilerine benzeyen bireyler ile evlendikleri anlamına gelmektedir (Bacanlı, 2001: 7-16).

2.1.1. Kişisel alanda özellikler

Eş seçimi sürecinde kadın ya da erkeğin farklı psikolojik ve fiziksel özelliklerden etkilendiği bilinmektedir. Öncelikle her iki cinsiyetin de çekiciliğe önem verdiği vurgulanmaktadır (Bacanlı ve diğerleri, 2007: 17-19).

Çekiciliğin destek, para ve statü gibi maddi ve manevi kazanımlarla ilişkili olduğunu belirtilmektedir. Güzellik ya da yakışıklılık, birbirine karşı fiziksel şefkat, birbirine benzer ya da zıt özelliklere sahip olması ve bireyin ulaşılması zor bir insan olması çekiciliğin temelini oluşturmaktadır (Bilen, 2004: 27).

2.1.2. Fiziksel alanda özellikler

Ortak seçimi tercihleri, toplumların kültürel farklılıkları nedeniyle toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Çalışmalar, ortak seçimini etkileyen birçok faktör olduğunu ortaya koymuştur. Bunlar yaş, etnik köken, yerleşim, fiziksel özellikler, tutum ve düşünce benzerliği, iletişim biçimi, kişilik özellikleri, varlıklar, bekaret ve dini inançtır. Bireyler, kararlarını belirlerken önceki deneyimlerinden etkilenmektedir. Bu deneyimlere yükledikleri anlam ve mevcut koşullarda bunlara

yapılan yatırımların düzeyi de karar alma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır (Burger, 2006: 47).

İyi bir ilişkide eşler arasındaki benzerliklerin varlığı çok önemli bir unsurdur. Farklılıklar çekici olarak algılansa da çiftler arasındaki benzerlikler bankadaki varis parası gibi, farklılıklar ise borçları gibidir şeklinde açıklanabilmektedir. Çiftlerin aralarındaki farklılıklarla başa çıkmaya çalışırken evliliklerini geliştirmek için gereken enerjilerini harcayacaklarına inanılmaktadır. Eşlerin sahip olacağı ortak dünya görüşü ve benzeri hedefler de çiftlerin birliğindeki uyum ve mutluluğu olumlu yönde etkileyecektir (Çağ ve Yıldırım, 2013: 13-23).

2.1.3. Yetiştirme tarzına göre özellikleri

Benzerlik İlkesi'ne göre sınırlı bir grup birey içinde yaş, ırk, din, etnik köken, sosyal sınıf, eğitim ve kişilik benzerliklerine göre seçim yapılmaktadır. Benzerlik ilkesi (homogami), benzerliklerin birbirini çekmesi gerçeğine dayanır. Aksine, "entegrasyon ilkesi", ortakların, özellikle kişilikleri açısından, farklı ve tamamlayıcı özellikleri nedeniyle seçildiğini savunmaktadır. Bu ilke, rakiplerin birbirlerini çekmesi gerçeğine dayanmaktadır. Çalışmalar hangi ilkenin daha fazla uygulandığını ortaya koyamamıştır. Bununla birlikte, benzerlik ilkesinin daha geçerli olduğu konusunda etkileyici şeyler vardır. Bu ilkenin daha geçerli olması, böyle bir seçimin sosyo-ekonomik sınıf, din ve eğitim gibi alanlarda daha az çatışmaya yol açacağı ve özellikle evliliğin ilk yıllarında karşılıklı sosyalleşme sürecinin daha kolay olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca, ebeveyn talepleri ve toplumsal baskı da benzerlik ilkesiyle uyumludur. Psikolojik gelişim, cinsel çekim ve sevgi faktörleri de evliliği çağırır. Aynı anda az ya da çok olan ve fiziksel çekiciliğe sahip olan karşı cinsten birine karşı duygusal bir uyanış aşk olarak yorumlanabilir. Evlilik kararı romantik bir aşka dayanarak değil, mutlu ya da mutsuz sonuçlar doğurmayı içeren sevme kararına dayanmaktadır (Çalışkan ve diğerleri, 2015: 6-10).

2.1.4. Eğitim düzeyine göre özellikleri

İnsanlar ergenlikten yetişkinliğe geçiş döneminde evlenmeye karar verirler. Genç yetişkinlik olarak da adlandırılan bu dönem, eş seçimi, partnerle birlikte yaşamayı öğrenmek, aile kurmak, çocuk yetiştirmek, işleri yapmak, vatandaşın

sorumluluğunu üstlenmek ve hayatta meydana gelebilecek değişimlere uyum sağlamak olarak tanımlanmaktadır. Bu bakımdan üniversite öğrencileri genç yetişkin nüfus içinde farklı bir konuma sahiptir (Efe, 2013: 29).

Üniversite dönemi olan bu yaşta, birey başkalarıyla yakınlık ve dostluk kurabilir. Bu dönemde evlenmek, eş seçimi ve evlilik gençlerin hayatında daha da önem kazanmaktadır. Üniversite döneminde birey için en önemli iki konu iyi bir iş bulmak ve aile kurmak için eşini seçmektir. Gençler üniversite hayatı boyunca birçok farklı fırsat ve imkânla karşılaşmakta ve gelecekte ortak olacak kişilerle tanışabilmektedir. Genç yetişkinlik, doğası gereği, romantik ilişkilerin ve çift olmanın ön plana çıktığı bir dönemdir. Bu aynı zamanda sağlıklı ilişki davranışlarına ve partner seçimine yönelmek için de ideal bir dönemdir (Kasapkara ve Kasapkara, 2014: 34).

2.1.5. Sosyoekonomik durumuna göre özellikleri

Arkadaşlık, evlilik hakkında düşünmeye başlayan gençler için bir "arayış" dönemidir. Bu dönemde "ideal partner" tipi bireyler için şekillenmeye başlar ve gençler evlenecekleri kişide aradıkları özellikleri ve hiç evlenmek istemedikleri karakterleri tanımlarlar. Yapılan çalışmalar, birçok bireyin partner seçiminden önce belirledikleri "ideal partner" nitelikleri ile samimi hedeflere ulaşamadıklarında tasarladıkları ideal partner özelliklerine mümkün olduğunca bağlı kalmaya çalıştıklarını göstermektedir. Evlenmeden önce yapılacak dostluklar hem bu ideal türün özelliklerini "belirlemek" hem de "bulmak" açısından faydalıdır (Atak ve Taştan, 2012: 520-546). Bireyler ideal türlerini oluşturmaktadır. Evlilikte eş seçimini doğru yapmak önemlidir. İyi bir seçim yapmak, "seçeneklerin bolluğu" ve "onları tanıma fırsatının yeterliliği" ile ilgilidir. Partner seçimi, karşı cinsten iki kişinin birleşmesidir. Bu birliğin sağladığı kişisel tatmine ek olarak, asıl amaç, tarafların bu ilişkideki yeterliliklerini, özellik ve beklentilerin uygunluğunu ve birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılama açısından incelemektir. Arkadaşlık süreci, çiftlerin dostluğu "sona erdirme" ya da "sürdürme" ya da uyumlu olduklarını görerek "evlenmeye karar verme" olanaklarına sahip olması nedeniyle önemli bir adımdır (Ondaş, 2007: 29-30).

2.1.6. Aile ile yakınlarının etkisi

Evlilik, antik çağlardan beri insan toplumundaki en hayati sosyal kurumlardan biri, hatta en büyük ve en önemlisi olmuştur. Evliliğin; fiziksel sağlık, uzun ömürlülük, zihinsel sağlık, mutluluk ve ekonomik refah dahil olmak üzere yaşamın çeşitli kapsamı üzerindeki etkileri bulunmaktadır (Altuntaş ve Atlı, 2015: 123-135). Evlilik en çok çalışılan sosyal bağ olabilir. Aynı şekilde, davranış ve eylemlerimizin çoğu, eş seçimi, kişilik, aile ve toplum gibi birçok faktörden etkilenebilir (Ahmadova ve Yavuz, 2019: 2-8).

Evlilik ve romantik ilişki gelişimi ile ilgilenen teorisyenler, benzerliğin eş seçimi sürecinde kilit bir rol oynadığını ve kesinlikle kişiliğin bu teorideki anahtarlardan biri olduğunu öne sürmüşlerdir. Kişilik, karakteristik düşünme, hissetme ve davranma kalıplarındaki bireysel farklılıkları ifade etmektedir. Başka bir deyişle, bir kişinin belirli algılama, düşünme, davranma ve tepki verme biçimlerinde uzun vadeli düzenlilik içinde olma şeklindeki tekdüzelik olarak tanımlanabilir. Her insanın kişiliği -ikizler arasında bile- farklı olsa da farklı faktörlerden de etkilenebilir ve zaman geçtikçe kişilik reforme edilebilir (Atak ve Taştan, 2012: 520-546). Aile ve toplumun, kişisel kararlara her zaman müdahale edebilen ve davranışları şekillendirebilen iki önemli faktör olduğu gösterilmiştir. Bu nedenle, böyle bir kişiliğin sosyo-aile faktörleri ile kombinasyonu eş seçimini de etkileyebilmektedir (Başay, 2015: 65).

2.1.7. İdeolojik ile dini görüşlerine göre özellikler

Bir hayat arkadaşı seçerken, değerler, inançlar, diğer kültürel ve dini faktörler, Uyarıcı-Değerler-Roller veya SRV adı verilen filtreleme, aşama benzeri bir süreçte değerlendirilir. Uyarıcı aşamasında, çiftler birbirlerine çekilir. Değerler aşamasında çiftler, kültürel ve dini gelenekler de dahil olmak üzere birbirlerinin değer ve inançlarını analiz ederek kendilerinininkine benzer mi yoksa farklı mı olduklarını belirler. Son Roller aşamasında çiftler, ilişkide çeşitli rollerin (örneğin, çocuk yetiştirme, ev işleri bölümü, eve ekmek getirme vb.) nasıl yürütüleceğini ve bu rollerin yerine getirilmesinin kalıcı bir ilişki üretip üretemeyeceğini belirlemektedir. Çiftler, kriterlerine uymayan potansiyel partnerleri filtreleyerek bu aşamaların her birinde partner uyumluluğunu belirlemektedir (Altuntaş ve Atlı, 2015:

123-135).

Ebeveynler veya din adamları gibi üçüncü taraflar da eş seçimini etkiler. Endogami oranları, üçüncü şahısların grup uyumunu sürdürmenin ve yavrular üzerinde kontrol sağlamanın bir yolu olarak eş seçimini etkilediği gruplarda tipik olarak daha yüksektir. Üçüncü tarafların eş seçiminde uyguladığı etki miktarı, demografik gruplara göre önemli ölçüde farklılık gösterir. Aile adının ve mirasın erkek kan bağıyla aktarıldığı Asya alt gruplarında, erkekler kendi alt gruplarından biriyle evlendikleri için aile tarafından uygulanan güçlü yaptırımlara katlanmaktadır. Bu durum kısmen Asyalı kadınlar arasında erkek meslektaşlarına göre daha yüksek karma evlilik oranlarının nedenini açıklamaktadır. Görücü usulü evlilikler aynı zamanda endogamiyi destekleyen kültürel normları da güçlendirmektedir (Atak ve Taştan, 2012: 520-546).

2.1.8. Kültür ile ırk farklılıkları

Çiftlerin inanç sistemlerinin daha benzer ya da homogram olduğunda evliliklerinden daha memnun oldukları gözlemlenebilmektedir. Potansiyel eşlerin çekiciliği, gruplarının sosyal statü hiyerarşisindeki konumuna da bağlıdır. Irksal tutumlardaki dünyevi gelişmelere rağmen, ırklar arası flört ve evliliklere, özellikle de siyah partnerleri içeren sendikalara karşı önemli bir direnç bulunmaktadır. Azınlık ve azınlık olmayan eşlerin algılanan çekiciliğinde de belirgin cinsiyet farklılıkları vardır. Basmakalıp terimlerle, siyah erkekler cinsel olarak daha erkeksi algılanır, ancak siyah kadınlar; beyaz, hispanik veya asyalı kadınlara göre daha saldırgan ve daha az kadınsı olarak algılanmaktadır (Altuntaş ve Atlı, 2015: 123-135).

2.2. Eş Seçimine Yönelik Kuramsal Yaklaşım

Eş seçiminde tercihin kadın ve erkeğin sosyal statüsünden ve sosyalleşme gücünden etkilendiğini savunmaktadır. Ataerkil bir toplumda, erkekler baskın bir sosyoekonomik konumdadır ve eş seçiminde daha fazla seçeneğe sahiptir. Bu nedenle, kadınların görünümü ile ilgili daha yüksek gereksinimleri vardır. Böyle bir bağlamda, kadınlar görece dezavantajlı bir konumdadır ve bu nedenle, kadınların bağımsız olarak hayatta kalmaları erkeklere göre daha zordur. Bu nedenle, bir eş seçerken kendi sosyoekonomik durumlarına sahip, kaynakları zengin erkekleri

aramaya eğilimlidirler ve erkeklerin fiziksel özelliklerini çok daha az önemsemektedir. Bu sosyal gerçeği öğrenerek bireyler farklı karar verme davranışları geliştirirler (Adıgüzel ve arkadaşları, 2014: 165-182).

Benzer şekilde, eş seçimi gradyan teorisi, geniş bir sosyal yapının küçük bir aile yapısı üzerindeki etkisini yansıtan "aşağı arayan erkekler ve yüksek arayan kadınlar" eşleştirme yöntemini vurgulamaktadır. Aslında bireylerin eş seçimi karar davranışı sosyalleşmenin bir sonucudur ve bireyler sosyal uyumu en iyi temsil eden partneri seçme eğilimindedirler. Spesifik olarak, erkekler ailede baskın konum elde etmek için sosyoekonomik durum veya eğitim düzeyi gibi kendilerinden daha aşağıda olan kadınları tercih etmektedir. Buna karşılık, kadınların ekonomik yetenek, eğitim geçmişi ve diğer yönlerden kendilerinden üstün olan eşleri seçme olasılığı daha yüksektir (Alwin, 2002: 42-51).

Bu teoriye göre, sosyalleşme sürecinde insanlar eşlerine ilişkin farklı cinsiyet rolü beklentileri geliştirirler ve bu da bireylerin bir eş seçerken kaynaklara nasıl davrandıklarını etkilemektedir. Bu nedenle hem erkek hem de kadınların kaynak miktarının eş seçiminde tercihlere etkisi farklı boyutlarda yansıtılmalıdır. Yani bu etki, görünüşe değer veren erkekler ile paraya değer veren kadınlar arasındaki farkı ortaya çıkarmaktadır (Aydın ve Baran, 2010: 117-126).

Kadın ve erkek arasındaki bu tür cinsiyet farklılıklarına dayanarak, kadınların daha fazla finansal kaynağa sahip olduklarında, kadınların finansal kaynakları tercih etmesi ile erkeklerin görünüşe olan tercihi arasındaki farkın ortadan kalkacağı ileri sürülmüştür. Daha sonra yapılan araştırmalar, kadınların mali kaynakları arttıkça eşlerinin mali durumuna daha az dikkat ettiklerini ve fiziksel çekiciliği daha fazla tercih ettiklerini göstermiştir. Ancak diğer araştırmacılar, kadınların mali kaynaklarındaki artışın, dikkatlerini eşlerinin mali kaynaklarına çekmediğini bulmuşlardır. Bu nedenle, mali kaynakların eş seçimi kararları üzerindeki etkisindeki cinsiyet farklılıkları, daha fazla araştırmaya değerlidir (Bağlı ve Sever, 2005: 9-21).

Bu nedenle, kaynaklar eş seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bireyler, eş seçimi kararları verirken farklı değiş tokuşlar ve kaynak değiş tokuşları yapar ve bunlar gelecek nesillerin kalitesini iyileştirip iyileştirmediğini veya sosyal uyumu geliştirip geliştirmediğini belirlemektedir. Bununla birlikte, ilk araştırmacılar, kaynakların eş seçimi üzerindeki etkisine ilişkin önemli sayıda faydalı sonuçta katkıda bulunsalar da zaman kaynaklarının önemini göz ardı ederken, incelenen

kaynakları para ile sınırlamışlardır (Bayer, 2013: 101-129).

Dikkat odaklılık modeli, zaman kaynaklarının eksikliğinin, bireyin görev ortamındaki nesneye ve kapsama olan dikkatini etkileyeceğini ve dikkati görevle ilgili faktörlere daha fazla sınırlayacağını belirtmektedir. Eş seçimi kararı, sınırlı rasyonelliğe sahip buluşsal bir arama sürecidir ve zaman aciliyeti, eş seçimi ipuçlarına göre deneklerin bilgi işleme modunu etkileyecektir. Yüksek zaman baskısı altındaki bireyler göreve odaklanırken, bol zaman varsa görev dışı odaklanma ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, dikkat odaklılık modeline göre, dikkat odağının sınırlı kapsamı nedeniyle, zamanı olmayan bireylerin eş seçimi kararları verirken en çok değer verdikleri özelliklere daha fazla dikkat ettikleri tahmin edilmektedir. Buna karşılık, bol zamanı olan bireyler, daha geniş bir özellik yelpazesine daha fazla dikkat ederler ve eş seçimi kararları verirken daha çeşitli işaret tercihi boyutlarına sahiptirler. Zaman kaynaklarının deneyde ve gerçek eş seçimi karar sürecinde farklı roller oynayıp oynamadığı, gelecekteki araştırmalarla doğrulanmalıdır (Bayoğlu ve Atlı, 2014: 397-416).

Zihniyet teorisine göre, farklı kaynaklar farklı düşünce kümelerini harekete geçirir. Paranın devreye girmesi, bireylerin değer maksimizasyonu zihniyetini harekete geçirirken, zamanın devreye girmesi, bireylerin duygusal bir zihniyet üstlenmelerine yol açacaktır. Para kavramının tanıtılması, bireylerin ürünlerin pratik değerine daha fazla dikkat etmelerine ve kendi ekonomik çıkarlarını en üst düzeye çıkarmanın peşinde koşmalarına yol açarken, zaman kavramının tanıtılması, bireyler arasında kişisel bilgiler hakkında düşünme eğilimi, duygular ve deneyimler gibi anlamlar yaratır. Bu teoriye göre eş seçimine karar verme sürecinde maddi ve zamansal kaynakların farklı düşünme kalıplarını harekete geçirerek bireylerin eş seçiminde tercihlerini etkileyeceği varsayılabilir. Finansal kaynaklar tarafından teşvik edilen bireyler, değer maksimizasyonu ararken bu tür kaynaklarla ilgili özelliklere daha fazla dikkat etmekteyken; zaman kaynaklarından etkilenen bireyler, potansiyel bir eşin kişilik özelliklerine ve duygular gelişmeye başladığında bakış açılarının uyumluluğuna daha fazla dikkat edeceklerdir. Bu iddiaları test etmek için daha fazla deney yapılması gerekmektedir.

Karar verme için ikili sistem eylem modeli, karar verme ve muhakeme sistemleri;

(1) sezgiye dayalı buluşsal bir sistem ve

(2) bir rasyonelliğe dayalı analitik sistem.

Karar verirken, zaman kaynaklarının eksikliğinden kaynaklanan zaman baskısının artması, bireyleri otomatik ve hızlı buluşsal stratejilere daha fazla güvenmeye ve daha yavaş ancak daha kapsamlı ve etkili analitik stratejilerin kullanımını azaltmaya itecektir. Bununla birlikte, finansal kaynakların miktarı, bireylerin kendi kaynaklarına ne kadar ağırlık verdiklerini etkileyecektir. Karar verme sürecinde, bireyler rasyonel bir analiz sürecini kullanma eğilimindedir, ancak daha az duygusal katılımı meşgul olurlar. Bu nedenle, finansal kaynakların neden olduğu bilişsel değişikliklerin rasyonel analiz sisteminden etkilendiği, zaman kaynaklarının neden olduğu duygusal değişikliklerin ise buluşsal sistem tarafından yönlendirildiği tahmin edilebilir (Bağlı ve Sever, 2005: 9-21).

Sistem hazırlama modeli, bireylerin karar verme sürecinde özellikle sıcak sistem ve soğuk sistem olmak üzere iki ana alt sistem olduğunu belirtmektedir. Sıcak sistem öncelikle fizyolojik olarak amigdalaya dayanan ve duygu güdümlü davranışa hâkim olan duygusal sistemi ifade eder. Soğuk sistem, fizyolojik olarak hipokampus ve ön loblara dayanan; rasyonel, düşünceli, stratejik ve planlı davranışı yöneten bilişsel sistemdir. Zaman kaynaklarının eksikliği, bireylerde kaygı ve gerginlik hissetmelerine neden olacak ve bu da karar vermelerini etkileyecektir. Finansal kaynakların miktarı, bireyin karar verme durumuna, kaynakların tahsisine ve dengesine ilişkin bilişini etkileyecektir. Böylece, zaman kaynaklarının ağırlıklı olarak sıcak sistemle, finansal kaynakların ise ağırlıklı olarak soğuk sistemle ilgili olduğu sonucuna varılabilmektedir (Bayoğlu ve Atlı, 2014: 397-416).

2.3. Eş Seçimi İle İlgili Literatür Taraması

Bacanlı 2001 yılında yapmış olduğu çalışmada eş seçimi tercihlerini demografik özelliklerine göre incelemiştir. Yapılan çalışmada eş seçiminde demografik değişkenlerin etki gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Yıldırım 2007 yılında yapılan çalışmaya göre üniversite öğrencileri üzerinde eş seçme kriterleri incelenmiştir. Yapılan çalışmada eş seçiminde kültür farklılıklarının etki gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz ile Kalkan 2010 yılında yapılan çalışmada ise evlilik öncesinde ilişki geliştirmenin önemini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre evlilik öncesinde ilişki

gelişiminin, ilerleyen süreçte ilişki doyumunda bir yükselme sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güngör ve arkadaşlarının 2011 yılında yapmış olduğu araştırmada ise eş seçimin önemi yalnız erkek ve kadının birlikte kalması yönünde anlamlı derecede fark göstermiştir.

Kasapkara ve Kasapkara 2014 yılında yapılan çalışmada ise eş seçiminin yaş durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı çalışmada yaş oranlarının eş seçiminde yarattığı farklılıkları ele almıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇİFT UYUMU

3.1. Evliliğin Tanımı ve Önemi

İnsanoğlu sosyal, psikolojik, ekonomik, politik ve dini birçok alanda kendisini mutluluğa götüreceği yolu bulmaya çalışmaktadır. Evlilik, onu mutluluğa götüreceği en önemli yollardan biridir. Evlilik yaşı için çeşitli tanımlanmaktadır yapılmıştır. Fiziksel, sosyal, psikolojik, ekonomik yönden ve yaş açısından evlilik, olgunluğuna ulaşmış iki farklı cinsiyetten insanların tam ve kalıcı bir yaşam ortaklığı oluşturmak üzere birleşmesidir. Bu birleşme, toplumsal kural ve yasaların öngördüğü şekilde gerçekleşmektedir. Kadın ve erkeğin toplumsal değerlerin, adetlerin, geleneklerin ve yasaların öngördüğü şekilde hayatlarını birleştirmek için yaptıkları bir toplumsal sözleşmedir (Koç ve diğerleri, 2016: 143-150).

3.2. Evlilikte Aşk

Aile, geçmişten günümüze medeniyetlerin vazgeçilmezi olarak kabul edilen ve ortak bir değer olarak bilinen, neslin devamının sağlandığı ve insanların sosyalleşme sürecinin tamamlandığı bir kurumdur. Toplumun temelini oluşturan aile, kültürel ve insani değerlerle toplumsal sürekliliğin taşıyıcısıdır. Evlenmek, aile kurmak, bireyin yakınlık, güç, önem, cinsellik, genlerin devamı gibi ihtiyaçlarını karşılamaktır, sevmek ve sevilmektir. Bu bakımdan evlilik, bireylerin toplumsal uyumunu güçlendirir (Bayoğlu ve Atlı, 2014: 397-416).

Evlilik ilişkisi, kişilerin ömrünün yarısından fazlasını, hatta bazen üçte ikisine ulaşan bir zaman dilimini içerebileceğinden, eş seçimi kararı önemli ve aynı zamanda zor ve karmaşık bir süreçtir. Evlilik adaylarını etkileyen faktörler eş seçiminde önemlidir çünkü karar vermeyi kolaylaştırır veya zorlaştırır. Kişi bu kararlar gelecekteki hayatına nasıl ve kimlerle devam edeceğine, kiminle ilerleyeceğine, gelişeceğine ve takılacağına, hatta kimden çocuk sahibi olacağına ve kiminle çocuk yetiştireceğine karar verecektir (Bayer, 2013: 101-129).

3.3. Çift Uyumundaki Kuramsal Yaklaşımlar

Çift uyumunda çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlar eşlerin çift uyumunun farklı değişkenler yönünden değerlendirilmesinde önemli noktalardan birisidir. Bu kuramların çift uyumundaki önemi aşağıdaki başlıklar halinde ele alınacaktır (Koç ve diğerleri, 2016: 143-150).

3.3.1. Sistem yaklaşımı

Ailedeki sistem yaklaşımı, ailedeki tüm üyeler tarafından etkileşime odaklanılmasıdır. Sistem yaklaşımı bir düzeni işaret etmektedir. Çift uyumunda sistemin sürdürülebilirliği açısından önemi farklılık gösterebilmektedir. Çoğu yetişkinin ruh eşini bulmaya yönelik doğal bir arzusu ve ihtiyacı vardır. Evrim bir sebep, diğeri gelenektir. Birleşmenin arka planı ne olursa olsun, çiftler belirli özellikleri bünyesinde barındırdıklarında uyum içinde birlikte kalmaktadır (Bayoğlu ve Atlı, 2014: 397-416).

Evlilik doyumu, evlilik ilişkisinin niteliğini veya evlilik statüsünün görünümünü ve mutluluk ile evlilik performansının yansımaları ifade eden çok boyutlu bir olgudur. Belirli olumlu davranışların tekrarı, devam eden evli yaşamın başarısında büyük bir fark yaratabilir ve bu tür davranışların farkında olmak, belirli uyarıları fark etmek için kritik öneme sahip gibi görünmektedir.

Evlilik, kadın ile erkeğin birleşmesi ile oluşan yapıdır. Toplumlar zamanla büyüdükçe, aileler daha karmaşık ve sınıflandırılmış hale gelir ayrıca farklı ekonomik sistemlerde aile yaşamının doğası ve kalitesi değişmektedir. Küresel gelişme sürecinde ciddi değişimlere uğrayan aile, bu köklü insan merkezinin birçok sanayi toplumunda parçalanmasına neden olmuştur (Koç ve diğerleri, 2016: 143-150).

3.3.2. Davranışçı yaklaşım

Modern yaşamın sayısız şekilde evrenselleşmiş olması yine de günümüzde bir şeyler üzerinde değişiklik yaratmamıştır. Gönüllü bir eylem olarak evlilik, bireysel arzu ve görüşlere tabi olsa da, insanın sosyal hayatı ve çevresi ile olan karmaşık ilişkileri ve evliliği; kültürel, ekonomik, sosyal, demografik ve hatta politik

değişkenlere yerleştirmektedir (Bayer, 2013: 101-129).

20. yüzyılda boşanma, evliliğin bitiş noktası olarak ölümün yerini almıştır. Evliliğin bu yeni bitiş noktası, insan ömrünün uzaması, kadınların yaşamlarının ekonomik, sosyal, psikolojik ve biyolojik olarak iyileşmesi ve Batı dünyasında yeni aile ilişkilerinin, değerlerinin ve yasalarının ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır (Küçük, 2018: 36-41).

3.3.3. Yapısal yaklaşım

Evlilik mutluluğu, daha sonra hem fiziksel hem de psikolojik olarak nitelikli ve sağlıklı nesiller üreten mutlu bir ailenin kurulmasının başlangıcıdır. Güçlü ve sağlam bir ülkenin kurulması için bir yatırımdır. Hem dış hem de iç bazı faktörler evlilik mutluluğunu etkileyebilir (Koç ve diğerleri, 2016: 143-150).

Çift uyumunun evlilik mutluluğunun iyileştirilmesine yönelik olumlu ve önemli rollere sahip olduğunu; çift uyumu, ekonomik uyum, çocuk uyumu ve çiftin geniş ailesinden oluşan evlilik uyumunun evlilik mutluluğunun iyileştirilmesine yönelik etkisi; evlilik mutluluğu, çiftler asgari düzeyde çatıştığında ve evlilik hayatını reddettiğinde inşa edilebilmektedir (Üstündağ ve diğerleri, 2015: 2012-2017).

3.3.4. Bilişsel yaklaşım

İnsanlık tarihi kadar eski bir tarihe sahip olan evlilik, insan hayatındaki önemli dönüm noktalarından biri olarak kabul edilir. Evliliğin aldığı sosyal ve duygusal destek eşlerin fiziksel, ruhsal ve sosyal refahına katkı sağlarken, modern ve uyumlu mutlu bir evlilik için iki kişinin uyumu ile gerçekleştirilebilir. Mutlu bir evlilik, hayatın her şeyden önce sevgi, saygı ve kabul gördüğü birliğin yarattığı güven ile paylaşmayı içerir. Aynı zamanda çiftlerin ruh sağlığının daha güçlü bir belirleyicisidir (Kılınç ve Aral, 2016: 199-222).

Bilişsel uyumsuzluk, yaşamlarımızı birçok şekilde etkiler ve çatışma ile kafa karışıklığına neden olmaktadır (Kaya ve diğerleri, 2012: 208-225).

İlişkiler söz konusu olduğunda, özellikle bilişsel uyumsuzluk kafa karıştırıcı olabilir. Romantik ilişkiler içindeki insanlar bu uyumsuzluğun diğer kişilerle

etkileşimlerinde oynadığı rolü fark etmezler. Herhangi bir ortaklıkta ara sıra bir uyum eksikliği beklense de sağlıksız ve kötü ilişkilere sahip insanlar sürekli uyumsuzluk yaşayabilir (Koç ve diğerleri, 2016: 143-150).

Bununla birlikte, birçok durumda, bilişsel uyumsuzluk, bireylerin ve çiftlerin değerlerine, inançlarına ve arzularına dokunmalarına, bunların davranışları ve etkileşimleriyle nasıl ilişkili olduğunu daha iyi anlamalarına olanak tanıyarak yardımcı olabilir. Bu yolculuk aydınlatıcı olabilir ve çiftleri birbirine yaklaştırmaktadır (Koç ve diğerleri, 2016: 143-150).

3.3.5. Stratejik yaklaşım

Bilişsel davranışçı evlilik terapisinde, tedavi müdahaleleri, sorunlu davranışları yapıcı bir şekilde ele alma, problem çözme, iletişim becerileri vb. gibi doğrudan beceriye dayalı yöntemlerle davranışları değiştirmeye odaklanır. İlişkideki bilişsel çarpıklıkları gidermek için rehberli keşif veya sokratik sorgulama gibi daha tipik bilişsel müdahalelerin kullanılabilmesi görülmektedir (Üstündağ ve diğerleri, 2015: 2012-2017).

Bu stratejilerden bazılarını şöyle anlatılmaktadır:

1. Otomatik düşünceleri duygusal tepkilerle ilişkilendirmek: Bu aşamada temel strateji, çatışma yaratan bir durum karşısında ortaya çıkan duyguyu tanımlamak ve bir kişinin bir olay karşısında geliştirdiği otomatik düşünceleri olayla ilişkilendirerek tanımlamaktır.

2. Düşünceleri belirlerken hayal gücünü kullanmak: Otomatik düşüncelerin yalnızca belirli bir olay veya durum yaşandığında değil, benzer bir yaşam karşısında da ortaya çıkabileceği varsayılmaktadır. Eşlerden benzer durumları hayal etmeleri ve duruma bağlı olarak oluşan düşüncelerini not etmeleri istenir. Böylece kişinin çok hızlı bir şekilde oluşan otomatik düşünceleri dikkatli bir şekilde yeniden takip etmesi hedeflenir.

3. Otomatik düşünceleri tanıma; eşinin öfkesinde, üzüntüsünde veya duygusal belirtilerinde var olan otomatik düşünceler, eşler arasındaki iletişim sorunlarını gündeme getirir. Eşler, duygu ve beklentilerinin çatışma yaratan durumla ilgili olarak ortaya çıkan otomatik düşüncelerden kaynaklandığını göz ardı edebilir. Bu nedenle

otomatik düşünceleri tanımak, eşlerin kendi düşünce sistemleri hakkında farkındalık kazanmalarını ve duygu düzenleme becerilerini geliştirmelerini sağlar. Bu bağlamda eşlerden, çatışma yaratan bir durumun meydana geldiği durumla ilgili olarak ortaya çıkan duygusal tepkileri ve otomatik düşünceleri not etmeleri istenir.

4. Tekrar tekniği: Otomatik düşünceler belirlendikten sonra zihinde çatışma durumu canlanır ve eşlerden kendilerine “şu anda aklımdan neler geçiyor” sorusunu sormaları istenir. Birçok insanın, zihinlerindeki durumu veya olayı yeniden hayal ettiklerinde, gerçek olayı yaşadıklarında özledikleri otomatik düşünceleri fark ettikleri belirtilmektedir.

5. Otomatik düşünceleri test etme tekniği: Evlilik çatışmalarında eşlerin duygusal tepkilerinin orantısız ve abartılı olduğu kabul edilmektedir. Otomatik düşüncelerin çarpıtılıp çarpıtılmadığını, abartılı düşüncelerin test edilmesi eşlerin kendilerini düzenlemeleri için çok önemlidir. Eşlerin sahip olduğu otomatik düşünceler "fikrimi destekleyen kanıt veya fikrime aykırı kanıt nedir?", "eşimin bu davranışının başka bir açıklaması olabilir mi?" gibi sorularla test edilebilir.

6. Akılcı tepkiler geliştirmek: Akılcı tepki, eşlerin sahip oldukları otomatik düşüncelerin hatalı değerlendirmelere dayandığını fark etmeleri, duruma yeniden uygun, işlevsel ve gerçekçi tepkiler geliştirmeleridir. Rasyonel bir tepkinin oluşması, eşlerin düşüncelerinin duruma tepki olarak veya yapılan bir yorum olarak görülmesini sağlar. Geç kaldığında kendisini aramayan karısının pervasızca davrandığını ve ona değer vermediğini söyleyen kişi, otomatik düşüncelerini düzenlerken akılcı tepkiler geliştirir ve durumu “geç kalmak beni umursamadığını göstermez, sık sık umursadığını gösterir” şeklinde değerlendirebilir ve sevecen davranışlardır" (Küçükler, 2018: 36-41).

3.3.6. Psikodinamik yaklaşım

Eş seçiminde duygusal çekim, birlikte hakim olmak için her iki eş tarafından paylaşılan büyüleyici, karşılıklı ve endişe verici bir temaya dayanmaktadır. Eşler, önceki hayal kırıklıklarını telafi etmek ve yakınlık korkularını bastırmak için farkında olmadan gizli anlaşmalar yapmaya başlar. Bir süre birlikte yaşadından ve bastırılmış duyguları savunduktan sonra, işlevsiz etkileşim modelinde bir tırmanışa girebilirler. Deneyimler, ciddi nevrotik kişiliklerin, eşlerinin gerileyen ihtiyaçları

tatmin etmemesi veya savunmalarını güçlendirmemesi, ancak bu yerine getirilmemiş gerileyici isteklerin hayal kırıklıklarıyla başa çıkmalarına yardımcı olması koşuluyla, mutlaka gizli anlaşmaya başlamadığını göstermektedir. Gizli anlaşma kavramına dayalı terapiler, eşler arası ve eşler dışı sınırların iyileştirilmesini ve aşırı ilerleyici-gerileyici davranışın depolarizasyonunu amaçlar. Bu hedeflere hem sistemik hem de psikodinamik tekniklerle ulaşılabilir. Gizli anlaşma kavramı, bu terapötik süreç için bir rehber görevi görebilmektedir (Özgen, 2017: 1-12)

3.3.7. Gelişimsel yaklaşım

Bu yaklaşım, uzun vadeli ilişkilerin bir dizi öngörülebilir gelişim aşamasından geçerken doğal olarak zamanla değiştiğini varsayar. Bu ilerleme sırasında sorunlar ortaya çıktığında, kalifiye bir ruh sağlığı uzmanı destek ve rehberlik sunabilir. Uzun vadeli ilişkilerin aşağıdaki aşamalardan geçmesi muhtemeldir (Üstündağ ve diğerleri, 2015: 2012-2017):.

Bağlanma: Bu, çiftlerin yakınlık aradığı, benzerliklerini ortaya çıkardığı ve aşık olmaya başladığı ilk balayı dönemidir.

Farklılaşma: Bu aşamada, çiftler farklılıklarını kabul etmeye ve ele almaya başlar. Bu gelişim aşamasının merkezi görevi, çatışmayı çözenin yollarını bulmaktır.

Alıştırma: Bu dönemde çiftler bağımsızlıklarını keşfederler, dışarıdaki arkadaşlıkları beslerler ve ilişkiden ayrı alanlarda özgüvenlerini ve yeterliliklerini geliştirmek için zaman harcarlar.

Yakınlaşma: Bu, çiftlerin birbirlerinden uzaklaşıp sonra tekrar birbirlerine döndükleri bir aşamadır. Çoğu zaman, bir çiftin cinsel yaşamı bu aşamada derinleşir.

Sinerji: Gelişimin bu aşaması gerçek yakınlığı kucaklar, bir çiftin bir araya gelebileceğini ve birlikte her bir üyenin yalnız olduğundan daha güçlü olabileceğini kabul eder.

Bu model aynı zamanda her partnerin gelişim sürecini de dikkate aldığından, gelişimin rolü ilişkiyle sınırlı değildir. Ortaklar farklı gelişim aşamalarında olduğunda çatışmanın ortaya çıkabileceğine inanılmaktadır. Ek olarak, bu model, her bir partnerden gelişimsel büyüme gerektiren sağlıklı ilişkiler fikri altında

çalışır. Bader'e göre, bir çiftin karşılaşacağı sorunlar, her bir partnerin bağlanma tarzına, her bir partnerin ve ilişkinin mevcut gelişim aşamasına ve partnerlerin birlikte olduğu sürenin uzunluğuna bağlı olarak tahmin edilebilir (Yıldırım, 2007: 15-30).

Gelişimsel yaklaşım nispeten yenidir, bu nedenle etkinliği konusunda çok az araştırma mevcuttur veya hiç araştırma yoktur. Bununla birlikte, bu yaklaşımı deneyen çiftlerden gelen anekdot raporları, gelişimsel bir modelin bazı çiftler için iyi çalışabileceğini öne sürmektedir. Çoğu terapi yaklaşımında olduğu gibi, terapist ile danışanlar arasındaki ilişkinin terapinin sonucu üzerinde bir etkisi olabilir (Soyumtürk, 2021: 96).

3.3.8. Aile sistemleri yaklaşımı

Aile sistemleri aileyi duygusal bir birim olarak gören sistemsel düşüncedir. Bir sistemin parçalarını bütünüyle ilişkili olarak değerlendiren sistem düşüncesi ise ailelere uygulandığında davranışın kişinin köken ailesinin işleyişi tarafınca bilgilendirilmektedir (Üstündağ ve diğerleri, 2015: 2012-2017).

Birim içerisinde çatışma yaşayan ve bunu çözmek için profesyonel yardım isteyen aileler için, aile sistemleri terapisi yararlı bir yaklaşım olarak görülebilmektedir. Aile sistemlerinde bireylerin kendi ilişki ağlarından ayrılmaz olduğu savunulmaktadır. Birçok aile sistemleri yaklaşımları yapısal, stratejik ya da nesiller arası kategorilere girmektedir (Yalçın ve diğerleri 36-41).

Duygusal bir üçgen, insan ilişkileri sistemlerinin en küçük istikrarlı ağını temsil eder (daha büyük ilişki sistemleri, birbirine kenetlenen üçgenlerden oluşan bir ağ olarak algılanabilir). İki kişilik bir ikili süre var olabilmektedir. Ancak kaygı ortaya çıktıkça istikrarsız hale gelebilir. Bununla birlikte, üç kişilik bir sistem, grup içindeki kaygıyı yönetmeye ve azaltmaya yönelik daha fazla kaynak sağlayabilir. Artan istikrar potansiyeline rağmen, birçok üçgen kendi kurallarını oluşturur, iki tarafın uyum içinde ve bir tarafın çatışma halinde olması durumunda zorluğa yol açabilir. Çocukların, ebeveynlerinin ilişkisi içinde üçgenleşmesi yaygın bir durumdur (Yılmaz, 49-58).

Aile yansıtma süreci veya bir ebeveynin kaygısının, ilişki güçlüklerinin ve duygusal kaygılarının çocuğa duygusal üçgen içinde aktarılması, çocukta duygusal

sorunların ve diğerk kaygıların gelişmesine katkıda bulunabilir. Ebeveyn(ler) önce kaygıyı veya endişeyi çocuğa odaklayabilir ve çocuk buna karşılık olarak endişe veya kaygı yaşayarak tepki verdiğinde, bu endişeleri “düzeltmeye” çalışabilir veya profesyonel yardım isteyebilmektedir. Bununla birlikte, çocuk endişeden daha fazla etkilenmeye başladığından ve sorunu "düzeltmek" için ebeveyne bağımlı hale geldiğinden, bunun daha fazla olumsuz etkisi olabilir. Tipik olarak çocukta en fazla gelişmeye yol açan şey, ebeveyn(ler)in kendi endişelerini yönetmesidir (Yıldırım ve Tosun, 29-42).

3.4. Çift Uyumu ile İlgili Literatür Taraması

Çakır, 2008 yılında yapılan araştırmada çift uyumlarının eğitim durumları ile çalışma durumlarına göre etki gösterip göstermediği incelenmiştir. Yapılan araştırmanın sonucu doğrultusunda eğitim durumları ile çalışma durumlarının çift uyumları üzerinde etki gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Demiray, 2006 yılında yapmış olduğu araştırmada, çift uyuma göre çiftlerin anlaşmaları, birlikteliği, çift tatminini, çift fikir birliğini ele almıştır. Yapılan araştırma sonucunda evlilik süreçlerinin artışına göre çift uyumunda da düşüş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

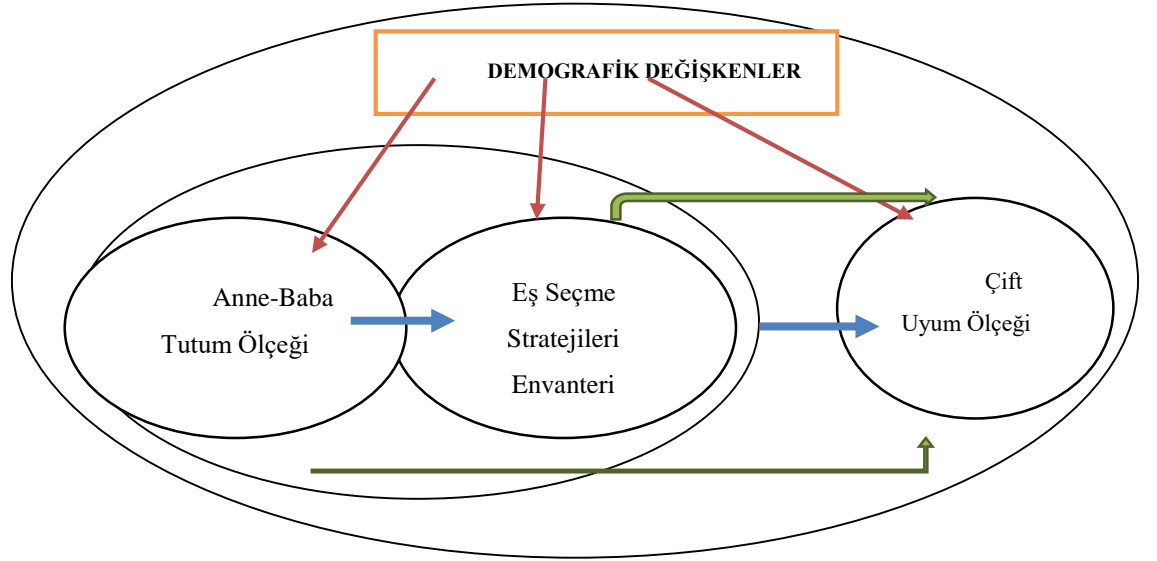
Cingisiz, 2010 yılında yapılan araştırmada çift uyumunda önceden tanışma sürecinin etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Önceden tanışmanın ve iletişim kurmanın çift uyumu üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı anne ve baba tutumlarındaki etkilerin incelenmesi, üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile çift uyumu üzerinde demografik alanda ve sosyo demografik alanda farklılıkların incelenmesidir. Bu araştırmanın Etik Kurul Onayı 05.11.2021 tarihinde ve 2021-33 sayılı toplantı ile alınmıştır. Anne ve baba tutumlarının çocuklar üzerinde açık diyaloglara izin vermesi önemli noktalardan birisidir. Anne baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin üzerinde eş seçiminde oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013: 13-23). Ayrıca yaşantılarında olumlu ve olumsuz yönlerde de etki oluşturmaktadır (Soyumtürk, 2021: 96-7). Doğru eş seçiminde, huzurlu evliliklerin olması, sağlıklı bireylerin yetişmesinde anne ve baba tutumlarındaki davranışlar bu süreç içerisinde önemli bir role sahiptir (Üstündağ ve diğerleri, 2015: 2012-2017). Gelişen teknolojinin beraberinde eğitim seviyesinde yükselme olması, insanların da çalışma hayatına adım atması toplum yapısında değişime sebep olmuştur. Üniversite öğrencilerinin eş seçimiyle alakalı bazı araştırmalar olmasına rağmen günümüzde değişim gösteren hayat şartlarının bireylerin bu hususta kriter farklılıklarının göstermesiyle birlikte güncel çalışmaların yapılmasındaki önemi ortaya koymaktadır.

Şekil 4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın Hipotezleri ise;

H1: Üniversite öğrencilerinin kullandığı eş seçme stratejileri ve çift uyumları üzerinde anne baba tutumlarının belirleyici etkisi vardır.

H2: Katılımcıların demografik özellikleri üzerinde Anne ve Baba Tutum Düzeylerinin Eş Seçme Stratejileri üzerinde etkisi bulunmaktadır.

H3: Katılımcıların demografik özellikleri üzerinde Anne ve Baba Tutum Düzeylerinin Çift Uyumları üzerinde etkisi bulunmaktadır.

4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

“Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumlarının Eş Seçimi İle Çift Uyumuyla İlişkisi” konusuyla ilgili uygulamada, İstanbul ili Gelişim Üniversitesi Öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak, anne baba tutumlarını ölçmek için 1972 yılında Kuzgun tarafından geliştirilen ‘Anne- Baba Tutum Ölçeği’, eş seçme stratejilerini ölçmek için Altuntaş ve Atli tarafından 2015 yılında geliştirilen ‘Eş Seçme Stratejileri Envanteri’, çift uyumunu ölçmek için Spainer tarafından 1976 yılında geliştirilmiş ‘Çift Uyum Ölçeği’ ve katılımcılara dair bilgiler için araştırmacı tarafından oluşturulan ‘Kişisel Bilgi Formu’ kullanılmıştır.

4.3.1. Anne- baba tutum ölçeği

Yıldız Kuzgun tarafından 1972 yılında geliştirilmiştir. 40 sorudan ve 3 alt ölçekten (demokratik, otoriter, koruyucu/istekçi,) oluşmaktadır. Demokratik alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler: 1, 2, 5, 9, 10, 11, 15, 19, 20, 24, 25, 26, 32, 35, 39’dur. Otoriter alt ölçeği 10 maddeden oluşmakta olup 3, 4, 6, 14, 18, 23, 29, 30, 31, 36 maddelerini içermektedir. Koruyucu-İstekçi alt ölçeğine dahil olan 15 madde ise 7, 8, 12, 13, 16, 17, 21, 22, 27, 28, 33, 34, 37, 38, 40’dır. Ölçekte beşli likert tipi yanıt şıklarından (1=hiç uygun değil, 2=pek uygun değil, 3=biraz uygun, 4=çok uygun, 5=tamamen uygun) biri işaretlenir. Ölçeğin puanlanmasında alt

ölçekler ayrı ayrı puanlanmaktadır. Alt ölçek puanları maddeler için işaretlenen şıkların rakamsal değerleri toplanarak belirlenir. Puanlar yorumlanırken yüksek puan, o alt ölçekte belirtilen niteliğe uygunluğu gösterir. Hem bireysel hem de grup olarak uygulanabilecek bir ölçektir. Zaman sınırlaması yoktur, her birey kendi hızı ile ölçeği tamamlamıştır. Yaklaşık 10 dakika ölçeği tamamlamak için yeterlidir.

4.3.2. Eş seçme stratejileri envanteri

Altuntaş ve Atli tarafından 2015 yılında geliştirilen Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE) 28 maddelik 9'lu likert tipi ("1=Hiç katılmıyorum, 9=Tamamen katılıyorum") bir ölçme aracıdır ve yedi alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar ve içerdikleri maddeler, aile kurumu ve güven (14-17-20-21-24-25-27-28), sosyoekonomik durum (4-12-18-26), dini ve siyasi benzerlik (2-5-10-19), fiziksel özellik (1-6-9), bekaret (8-15-23), çocuk bakımı (7-11-16) ve aşk (3-13-22) şeklindedir. Envanterin alt boyutlarına ilişkin puanlar arttıkça ilgili stratejiye yönelik kişinin verdiği önem de artmaktadır. Hem bireysel hem de grup olarak uygulanabilecek bir ölçektir. Zaman sınırlaması yoktur, her birey kendi hızı ile ölçeği tamamlamıştır. Yaklaşık 5 dakika ölçeği tamamlamak için yeterlidir.

4.3.3. Çift uyum ölçeği

Çift Uyum Ölçeği, Spainer (1976) tarafından çiftlerin ilişki kalitesini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 32 maddeden oluşan ölçekte eşler arası tatmin (16-23, 31, 32), fikir birliği (1-3, 5, 7-15), bağlılık (24-28) ve duygusal (4, 6, 29, 30) ifadeden oluşan dört alt boyut yer almaktadır. Ölçeğin kimi maddeleri beşli, altılı ve yedili Likert tipi maddelerden, kimisi ise "Evet" ve "Hayır"dan oluşan ikili maddelerden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar daha iyi düzeyde bir evlilik uyumunun varlığına işaret etmektedir.

Çift Uyum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlaması ilk evliliklerinin içinde olan 264 evli bireyin yer aldığı bir araştırma ile Fışıloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılmıştır. Uyarlama çalışmasının sonuçları ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir. Ölçeğin bu çalışmada elde edilen iç tutarlık katsayısı tüm ölçek bazında .95 olarak hesaplanmıştır.

4.4. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için SAS 9.4 programı kullanılmıştır. Araştırmanın ölçümle belirlenen nicel değişkenleri için tanımlayıcı istatistikler olarak ortalama ve standart sapma, sayımla belirlenen nitel değişkenler için ise tanımlayıcı istatistikler sayı ve yüzde şeklinde gösterilmiştir. Kullanılan verilerin öncelikle normal dağılıma uygunluk testleri Shapiro-Wilk testi ve çarpıklık katsayılarının incelenmesi ile yapılmıştır. Yapılan testler sonucu verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır ve istatistiksel analizde parametrik testler kullanılmıştır. İki kategorili değişkenler arasındaki ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar arası t testi, üç veya daha fazla kategorili değişkenler arasındaki farklılıkları bulabilmek amacıyla Varyans Analizi (F testi) uygulanmıştır. Nicel tipteki değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ölçek ve alt-boyutlarının güvenilirlik katsayılarını hesaplamada Cronbach Alfa katsayısından yararlanılmıştır. Çalışmanın tamamında anlamlılık düzeyi olarak 0.05 değeri kabul edilmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

	N	%
Cinsiyet		
Kadın	258	64.50
Erkek	142	35.50
Bölüm		
IISBF	244	61.00
SBF	47	11.75
UBF	32	8.00
BESYO	15	3.75
MMF	19	4.75
GSF	26	6.50
Diş Hekimliği	17	4.25
Anne Eğitim		
İlköğretim ve altı	217	54.25
Lise	122	30.50
Üniversite ve Sonrası	61	15.25
Baba Eğitim		
İlköğretim ve altı	179	44.75
Lise	137	34.25
Üniversite ve Sonrası	84	21.00
Anne Baba Medeni Durum		
Evli	334	83.50
Bekar	66	16.50

	N	%
Kaç Kardeşiniz		
1	43	10.75
2	167	41.75
3	101	25.25
4 ve üzeri	89	22.25
Aile İş Durumu		
Sadece Baba Çalışıyor	217	54.25
Sadece Anne Çalışıyor	22	5.50
Her İkisi de Çalışıyor	107	26.75
Her İkisi de Çalışmıyor	54	13.50
Ailenin Yaşadığı Yer		
Köy ve Kasaba	21	5.25
İlçe	75	18.75
Şehir	68	17.00
Büyükşehir	236	59.00
	Ort.	Ss
Yaş	21.09	1.70

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 4.1.'de verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde % 64.57'sinin kadın ve % 35.50'sinin erkek olduğu ve yaş ortalamalarının 21.09 ± 1.70 olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya dahil olan katılımcılar bölümlerine göre 7 kategoriye ayrılmışlar ve %61.0'inin IISBF, % 11.75'nin SBF, % 8.0'inin UBF, % 3.75'inin BESYO, % 4.75'inin MMF, % 6.5'inin GSF ve geri kalan % 4.25'inin dış hekimliği okuduğu bulunmuştur. Katılımcıların annelerinin eğitim durumu incelendiğinde, %54.25'inin ilköğretim ve altı, % 30.50'sinin lise ve % 15.25'inin üniversite ve sonrası eğitime sahip oldukları tespit edilmiştir. Babalarının eğitim durumu incelendiğinde ise, %44.75'inin ilköğretim ve altı, % 34.25'inin lise ve % 21.00'inin üniversite ve sonrası eğitime sahip oldukları bulunmuştur. Anne ve babaların medeni durumlarına göre dağılımı Tablo 4.1,'de incelendiğinde, %83.50'sisi evli geri kalan %16.50'sinin bekâr veya ayrı olduğu görülebilir.

Çalışmaya dahil olan katılımcılar %10.75'inin bir kardeşi, % 41.75'inin iki kardeşi, % 25.25'inin üç kardeşi ve geri kalan % 22.25'inin dört ve üzeri kardeşe sahip olduğu bulunmuştur. Katılımcıların ailelerinin iş durumu incelendiğinde, yarıdan çoğunun (%54.25) sadece babasının çalıştığı, %5.50'sinin sadece annesinin çalıştığı, %26.75'inin anne ve babasının her ikisinin de çalıştığı ve %13.50'sinin anne ve babasının her ikisinin de çalışmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların % 5.25'i köy-kasaba, % 18.75'i ilçe merkezi, %17.00'si şehir ve % 59.00'u büyükşehirde

yaşamaktadır.

Tablo 4.2. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Ortalama, Standart Sapma ve Çarpıklık Değerleri

	n	Ort	Ss	Min	Max	Çarpıklık
Demokratik	400	2.78	0.50	1.40	5.00	0.98
Otoriter	400	2.80	0.50	1.27	5.00	0.90
Koruyucu-istekçi	400	3.47	0.47	1.80	5.00	-0.19
ABTÖ	400	2.96	0.42	1.68	5.00	0.84
Aile kurumu ve güven	400	8.53	0.95	1.00	9.00	-2.33
Sosyoekonomik durum	400	5.78	2.16	1.00	9.00	-0.50
Dini ve siyasi benzerlik	400	4.65	2.17	1.00	9.00	0.10
Fiziksel özellik	400	6.73	1.56	1.33	9.00	-0.64
Bekaret	400	4.94	2.78	1.00	9.00	0.14
Çocuk bakımı	400	7.08	1.63	1.00	9.00	-0.78
Aşk	400	8.02	1.28	1.67	9.00	-1.64
ESSE	400	6.79	1.02	3.50	9.00	-0.31
Eşler arası tatmin	400	23.52	5.02	3.00	46.00	0.45
Fikir birliği	400	49.57	10.24	7.00	65.00	-0.81
Bağlılık	400	16.61	3.89	0.00	24.00	-1.10
Duygusal	400	9.15	2.47	0.00	12.00	-1.00
ÇUÖ	400	98.85	15.37	30.0	143.0	-0.78

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak, anne baba tutumlarını ölçmek için Anne- Baba Tutum Ölçeği, eş seçme stratejilerini ölçmek için Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve evlilik uyumunu ölçmek için Çift Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan bu ölçeklerin toplam puan ve alt boyutlarının ileri istatistiksel yöntemler kullanılarak analizlerini yapmadan önce, her bir alt boyut ve genel puana ilişkin ortalama, standart sapma ve çarpıklık değerleri Tablo 4.2.'de verilmiştir. Normal dağılımına uygunluğunu değerlendirmek açısından bakılan çarpıklık değerleri +3 ve -3 aralığında olması verilerin normal dağılıma uygunluk gösterdiği anlamına gelmektedir. Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi, en düşük ve en yüksek çarpıklık değerleri sırasıyla -2.33 ve 0.98 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu çarpıklık değerleri +3 ve -3 aralığında olduğundan ve özellikle de sifıra çok yakın olduğundan Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri, Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarının tamamının normal dağılıma uygunluk gösterdikleri ve ileri istatistiksel yöntemlerin parametrik istatistiksel analiz yöntemleri ile yapılabileceği anlaşılmaktadır.

Tablo 4.3. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Analiz Sonuçları

	Cinsiyet						t	P
	Kadın			Erkek				
	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss		
Demokratik	258	2.75	0.48	142	2.84	0.53	-1.75	0.0805
Otoriter	258	2.75	0.48	142	2.88	0.53	-2.33	0.0201
Koruyucu-istekçi	258	3.46	0.44	142	3.49	0.51	-0.67	0.5007
ABTÖ	258	2.93	0.40	142	3.02	0.45	-2.02	0.0439
Aile kurumu ve güven	258	8.72	0.61	142	8.17	1.30	5.68	0.0001
Sosyoekonomik durum	258	6.28	1.97	142	4.86	2.19	6.58	0.0001
Dini ve siyasi benzerlik	258	4.76	2.23	142	4.44	2.04	1.44	0.1509
Fiziksel özellik	258	6.66	1.56	142	6.85	1.58	-1.17	0.2435
Bekaret	258	4.51	2.71	142	5.73	2.75	-4.31	0.0001
Çocuk bakımı	258	7.34	1.49	142	6.61	1.77	4.39	0.0001
Aşk	258	8.18	1.11	142	7.72	1.50	3.56	0.0004
ESSE	258	6.93	0.97	142	6.55	1.07	3.63	0.0003
Eşler arası tatmin	258	23.44	4.91	142	23.65	5.23	-0.41	0.6853
Fikir birliği	258	50.28	9.66	142	48.30	11.14	1.86	0.0642
Bağlılık	258	16.79	3.82	142	16.26	4.00	1.31	0.1893
Duygusal	258	9.36	2.34	142	8.77	2.65	2.31	0.0213
ÇUÖ	258	99.87	14.3	142	96.98	16.93	1.81	0.0716

Çalışmanın bu bölümünde anketi yanıtlayan katılımcıların Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri, Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin değerlendirme düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, okudukları bölüm, anne ve baba eğitim durumu, kardeş sayısı, aile iş durumu ve ailenin yaşadığı yer olarak belirlenen demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü ANOVA (F testi) analizi kullanılarak saptanmaya çalışılmıştır. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri ve test sonuçları Tablo 4.3.'de sunulmuştur. Bu tablo incelendiğinde, Anne- Baba Tutum Ölçeği genel ve otoriter alt boyutu, Eş Seçme Stratejileri Envanteri genel, aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, bekaret, çocuk bakımı ve aşk alt boyutları, Çift Uyum Ölçeği'nin sadece duygusal alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği ($p<0.05$), diğer ölçek ve alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 4.4. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Anne-Baba Medeni Durumuna Göre Analiz Sonuçları

	Anne Baba Medeni Durum						t	p
	Evli			Bekar				
	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss		
Demokratik	334	2.81	0.51	66	2.64	0.45	2.57	0.0106
Otoriter	334	2.82	0.50	66	2.69	0.49	1.87	0.0624
Koruyucu-istekçi	334	3.49	0.46	66	3.35	0.46	2.29	0.0227
ABTÖ	334	2.98	0.42	66	2.84	0.40	2.63	0.0088
Aile kurumu ve güven	334	8.51	0.98	66	8.60	0.81	-0.68	0.4941
Sosyoekonomik durum	334	5.84	2.15	66	5.45	2.18	1.35	0.1764
Dini ve siyasi benzerlik	334	4.77	2.18	66	4.04	2.01	2.52	0.0120
Fiziksel özellik	334	6.72	1.58	66	6.74	1.49	-0.09	0.9288
Bekaret	334	5.01	2.77	66	4.60	2.86	1.09	0.2767
Çocuk bakımı	334	7.09	1.64	66	6.98	1.59	0.50	0.6164
Aşk	334	8.01	1.32	66	8.08	1.06	-0.43	0.6646
ESSE	334	6.82	1.03	66	6.64	0.97	1.32	0.1874
Eşler arası tatmin	334	23.70	4.91	66	22.58	5.52	1.67	0.0956
Fikir birliği	334	49.43	10.39	66	50.27	9.45	-0.61	0.5438
Bağlılık	334	16.62	3.81	66	16.53	4.28	0.17	0.8647
Duygusal	334	9.10	2.47	66	9.42	2.46	-0.99	0.3239
ÇUÖ	334	98.85	15.73	66	98.80	13.55	0.02	0.9807

Çalışmaya dahil olan katılımcıların anne babalarının medeni durumlarına göre Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri ve test sonuçları Tablo 4.4.'de sunulmuştur.

Bu tablodan, Anne- Baba Tutum Ölçeği genel, demokratik ve koruyucu-istekçi alt boyutları ile Eş Seçme Stratejileri Envanterinin sadece dini ve siyasi benzerlik alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların anne-baba medeni durumuna göre farklılık gösterdiği ($p < 0.05$), diğer ölçek ve alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların anne-baba medeni durumuna göre farklılık göstermediği görülmektedir. Bekar olanların puan ortalamalarının evli olanlardan önemli bir biçimde düşük olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 4.5. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Annenin Eğitimine Göre Analiz Sonuçları

	Anne Eğitim									F	p	
	İlköğretim ve altı			Lise			Üniversite Sonrası					ve
	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss			
Demokratik	217	2.77	0.51	122	2.74	0.44	61	2.87	0.60	1.40	0.2490	
Otoriter	217	2.78	0.50	122	2.77	0.45	61	2.93	0.58	2.75	0.0655	
Koruyucu-istekçi	217	3.47	0.49	122	3.47	0.42	61	3.48	0.46	0.03	0.9725	
ABTÖ	217	2.95	0.43	122	2.93	0.35	61	3.05	0.50	1.72	0.1810	
Aile kurumu ve güven	217	8.63	0.88	122	8.46	1.00	61	8.26	1.05	4.17	0.0161	
Sosyoekonomik durum	217	5.62	2.14	122	5.87	2.19	61	6.14	2.16	1.50	0.2249	
Dini ve siyasi benzerlik	217	4.45	2.14	122	4.90	2.10	61	4.86	2.33	2.04	0.1317	
Fiziksel özellik	217	6.45	1.64	122	7.00	1.44	61	7.17	1.34	8.11	0.0004	
Bekaret	217	4.90	2.85	122	5.25	2.74	61	4.48	2.57	1.64	0.1944	
Çocuk bakımı	217	7.17	1.56	122	7.04	1.67	61	6.81	1.74	1.20	0.3017	
Aşk	217	8.08	1.21	122	8.01	1.35	61	7.83	1.38	0.87	0.4180	
ESSE	217	6.76	1.00	122	6.88	1.03	61	6.75	1.07	0.66	0.5154	
Eşler arası tatmin	217	23.47	5.09	122	23.48	4.85	61	23.75	5.22	0.08	0.9236	
Fikir birliği	217	49.25	10.42	122	49.93	10.01	61	50.00	10.15	0.24	0.7892	
Bağlılık	217	16.68	4.10	122	16.73	3.73	61	16.10	3.44	0.62	0.5405	
Duygusal	217	9.16	2.55	122	9.10	2.44	61	9.23	2.26	0.06	0.9428	
ÇUÖ	217	98.56	15.58	122	99.24	15.19	61	99.08	15.22	0.08	0.9189	

Katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına göre Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri ve test sonuçları Tablo 4.5.'de sunulmuştur. Bu tablo incelendiğinde, sadece Eş Seçme Stratejileri Envanterinin aile kurumu ve güven ve fiziksel özellik alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar ($p<0.05$) varken diğer ölçek genel ve alt boyut puan ortalamaları arasında yapılan ANOVA F testi sonucu istatistiksel olarak anlamlı farklar olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.6. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Babanın Eğitimine Göre Analiz Sonuçları

	Baba Eğitim									F	p	
	İlköğretim ve altı			Lise			Üniversite Sonrası					ve
	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss			
Demokratik	179	2.79	0.51	137	2.73	0.45	84	2.85	0.56	1.57	0.2099	
Otoriter	179	2.77	0.49	137	2.77	0.45	84	2.89	0.58	1.85	0.1581	
Koruyucu-istekçi	179	3.47	0.49	137	3.47	0.41	84	3.46	0.49	0.01	0.9944	
ABTÖ	179	2.95	0.43	137	2.93	0.37	84	3.02	0.47	1.17	0.3104	
Aile kurumu ve güven	179	8.61	0.94	137	8.49	0.94	84	8.40	0.99	1.42	0.2418	
Sosyoekonomik durum	179	5.66	2.20	137	5.69	2.08	84	6.15	2.19	1.65	0.1932	
Dini ve siyasi benzerlik	179	4.61	2.18	137	4.54	2.09	84	4.90	2.26	0.76	0.4666	
Fiziksel özellik	179	6.59	1.60	137	6.82	1.41	84	6.88	1.72	1.34	0.2634	
Bekaret	179	4.84	2.83	137	4.86	2.75	84	5.29	2.72	0.85	0.4267	
Çocuk bakımı	179	7.12	1.56	137	6.99	1.72	84	7.13	1.62	0.31	0.7329	
Aşk	179	8.13	1.14	137	7.91	1.42	84	7.95	1.30	1.27	0.2818	
ESSE	179	6.78	0.99	137	6.74	1.03	84	6.90	1.06	0.69	0.5046	
Eşler arası tatmin	179	23.73	5.33	137	22.88	4.44	84	24.10	5.18	1.82	0.1636	
Fikir birliği	179	48.53	10.58	137	51.14	9.68	84	49.25	10.17	2.60	0.0754	
Bağlılık	179	16.15	4.11	137	17.35	3.32	84	16.37	4.12	3.98	0.0195	
Duygusal	179	8.99	2.51	137	9.49	2.30	84	8.94	2.61	1.99	0.1385	
ÇUÖ	179	97.39	15.74	137	100.86	14.06	84	98.65	16.42	2.00	0.1373	

Benzer şekilde, katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri ve test sonuçları Tablo 4.6.'da sunulmuştur. Bu tablo incelendiğinde, tüm ölçek genel ve alt boyut puan ortalamaları arasında yapılan ANOVA F testi sonucu istatistiksel olarak anlamlı farklar olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.7. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Okudukları Bölüme Göre Analiz Sonuçları

	Bölüm																	
	IISBF		SBF		UBF		BESYO		MMF		GSF		Diş Hekamlığı					
	Ort	Ss	Ort	Ss	Ort	Ss	Ort	Ss	Ort	Ss	Ort	Ss	Ort	Ss				
Demokratik	2.75	0.49	2.92	0.55	2.83	0.51	2.92	0.69	2.78	0.38	2.65	0.43	2.78	0.46	1.23	0.2875		
Otoriter	2.76	0.50	2.94	0.53	2.82	0.49	3.00	0.71	2.86	0.30	2.67	0.42	2.77	0.42	1.60	0.1454		
Koruyucu-istekçi	3.41	0.46	3.61	0.43	3.61	0.44	3.59	0.63	3.62	0.36	3.49	0.45	3.40	0.50	2.63	0.0165		
ABTÖ	2.92	0.41	3.10	0.44	3.02	0.43	3.12	0.63	3.02	0.24	2.87	0.37	2.93	0.35	2.03	0.0604		
Aile kurumu ve güven	8.49	0.95	8.61	0.86	8.31	1.55	8.78	0.40	8.54	0.81	8.76	0.30	8.62	0.97	0.86	0.5245		
Sosyoekonomik durum	5.83	2.07	6.15	2.39	5.59	2.30	5.18	2.19	5.09	2.40	5.39	2.47	6.24	1.57	1.07	0.3776		
Dini ve siyasi benzerlik	4.60	2.08	5.02	2.62	4.75	2.23	4.30	1.80	4.75	1.86	4.55	2.22	4.44	2.58	0.37	0.9000		
Fiziksel özellik	6.81	1.50	6.71	1.90	6.67	1.56	6.16	1.46	6.32	1.15	6.53	1.87	6.94	1.46	0.80	0.5685		
Bekaret	4.91	2.81	5.59	2.40	4.76	2.68	6.24	3.11	5.23	2.83	3.59	2.57	4.49	2.92	2.17	0.0452		
Çocuk bakımı	6.93	1.69	7.43	1.37	7.13	1.63	7.71	1.08	7.02	1.76	7.41	1.55	7.06	1.58	1.25	0.2812		
Aşk	7.93	1.35	8.06	1.34	8.15	1.08	8.36	0.92	7.96	0.99	8.35	0.88	8.18	1.42	0.76	0.6014		
ESSE	6.76	1.00	7.03	1.08	6.71	1.17	6.91	0.88	6.69	0.94	6.70	1.01	6.84	1.01	0.61	0.7186		
Eşler arası tatmin	23.65	5.02	22.89	5.57	22.47	4.64	23.53	5.18	24.58	5.48	24.81	3.76	22.18	5.08	1.01	0.4182		
Fikir birliği	49.59	9.79	48.30	12.12	51.47	9.62	55.47	8.34	46.42	9.91	47.58	8.86	50.59	14.11	1.64	0.1344		
Bağlılık	16.53	3.89	16.15	4.69	16.94	3.88	18.80	2.73	16.74	3.07	16.58	3.21	16.24	4.01	0.99	0.4344		
Duygusal	9.14	2.47	8.87	2.59	9.19	2.31	9.93	1.87	8.79	2.37	9.92	2.31	8.47	3.06	1.06	0.3857		
ÇUÖ	98.92	15.05	96.21	18.38	100.06	13.31	107.73	10.42	96.53	13.01	98.88	12.74	97.47	22.21	1.20	0.3063		

Çalışmaya dahil olan katılımcıların okudukları bölüme göre Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri ve test sonuçları Tablo 4.7.'de sunulmuştur.

Bu tablodan, Anne- Baba Tutum Ölçeğinin Koruyucu-istekçi alt boyut ve Eş Seçme Stratejileri Envanterinin bekâret alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların okudukları bölüme göre farklılık gösterdiği ($p < 0.05$), diğer ölçek ve alt boyut puan ortalamalarının bölüme göre farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 4.8. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Katılımcıların Kardeş Sayısına Göre Analiz Sonuçları

	Kaç Kardeşsiniz												F	p
	1			2			3			4 ve üzeri				
	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss		
Demokratik	43	2.76	0.45	167	2.78	0.43	101	2.74	0.53	89	2.84	0.61	0.59	0.6204
Otoriter	43	2.81	0.39	167	2.78	0.41	101	2.79	0.59	89	2.83	0.59	0.21	0.8863
Koruyucu-istekçi	43	3.51	0.33	167	3.50	0.41	101	3.38	0.51	89	3.49	0.55	1.55	0.2001
ABTÖ	43	2.97	0.32	167	2.96	0.35	101	2.92	0.48	89	3.00	0.50	0.56	0.6387
Aile kurumu ve güven	43	8.58	0.84	167	8.51	0.90	101	8.64	0.68	89	8.40	1.30	1.07	0.3631
Sosyoekonomik durum	43	5.46	2.26	167	5.71	2.11	101	5.74	2.25	89	6.08	2.11	0.96	0.4140
Dini ve siyasi benzerlik	43	4.38	2.09	167	4.55	2.08	101	4.76	2.29	89	4.84	2.22	0.66	0.5768
Fiziksel özellik	43	6.70	1.37	167	6.83	1.55	101	6.40	1.77	89	6.92	1.39	2.18	0.0894
Bekâret	43	4.71	2.49	167	4.54	2.77	101	5.18	2.97	89	5.54	2.62	2.93	0.0336
Çocuk bakımı	43	6.63	1.67	167	7.00	1.65	101	7.15	1.63	89	7.36	1.51	2.22	0.0857
Aşk	43	8.18	0.96	167	7.97	1.31	101	8.16	1.25	89	7.87	1.38	1.07	0.3624
ESSE	43	6.66	0.93	167	6.72	0.95	101	6.85	1.10	89	6.93	1.07	1.15	0.3282
Eşler arası tatmin	43	24.4	3.81	167	23.0	5.10	101	23.6	4.80	89	23.8	5.60	1.06	0.3639
Fikir birliği	43	47.9	9.81	167	50.1	9.27	101	49.3	11.0	89	49.5	11.1	0.58	0.6314
Bağlılık	43	16.2	3.50	167	16.6	3.54	101	16.8	3.88	89	16.5	4.68	0.24	0.8663
Duygusal	43	8.95	1.85	167	9.27	2.35	101	9.33	2.45	89	8.82	2.92	0.92	0.4297
ÇUÖ	43	97.4	12.9	167	99.0	14.1	101	99.0	15.7	89	98.8	18.2	0.13	0.9417
		9	1		8	3		7	4		1	4		

Katılımcıların kardeş sayılarına göre Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri ve test sonuçları Tablo 4.8.'de sunulmuştur.

Bu tablo incelendiğinde, sadece Eş Seçme Stratejileri Envanterinin Bekaret alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların kardeş sayılarına göre farklılık gösterdiği ($p<0.05$), diğer ölçek ve alt boyut puan ortalamalarının kardeş sayılarına göre farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 4.9. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Ailenin İş Durumuna Göre Analiz Sonuçları

	Aile İş Durumu												F	p
	Sadece Baba Çalışıyor			Sadece Anne Çalışıyor			Her İkisi de Çalışıyor			Her İkisi de Çalışmıyor				
	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss		
Demokratik	217	2.80	0.51	22	2.72	0.45	107	2.82	0.52	54	2.65	0.43	1.62	0.1844
Otoriter	217	2.82	0.51	22	2.75	0.48	107	2.83	0.48	54	2.64	0.48	2.31	0.0763
Koruyucu-istekçi	217	3.46	0.47	22	3.55	0.38	107	3.51	0.45	54	3.38	0.51	1.17	0.3205
ABTÖ	217	2.97	0.43	22	2.94	0.37	107	3.00	0.41	54	2.83	0.38	2.17	0.0907
Aile kurumu ve güven	217	8.57	0.97	22	8.72	0.58	107	8.45	1.00	54	8.44	0.91	0.80	0.4949
Sosyoekonomik durum	217	5.84	2.17	22	5.68	1.88	107	5.89	2.12	54	5.30	2.30	1.07	0.3633
Dini ve siyasi benzerlik	217	4.71	2.21	22	3.89	1.85	107	4.84	2.12	54	4.32	2.16	1.67	0.1724
Fiziksel özellik	217	6.65	1.53	22	6.36	1.80	107	6.90	1.61	54	6.81	1.52	1.06	0.3650
Bekaret	217	5.22	2.69	22	4.02	2.88	107	4.47	2.77	54	5.14	2.98	2.70	0.0452
Çocuk bakımı	217	7.19	1.59	22	7.24	1.30	107	6.98	1.75	54	6.76	1.63	1.25	0.2923
Aşk	217	8.02	1.32	22	8.30	0.87	107	7.99	1.34	54	7.94	1.13	0.45	0.7203
ESSE	217	6.86	1.01	22	6.63	0.90	107	6.77	1.04	54	6.64	1.05	0.88	0.4502
Eşler arası tatmin	217	23.49	4.70	22	22.09	6.72	107	23.99	5.61	54	23.28	4.21	0.95	0.4158
Fikir birliği	217	49.04	10.41	22	50.45	9.36	107	51.36	10.24	54	47.81	9.59	1.89	0.1310
Bağlılık	217	16.59	3.99	22	16.36	4.79	107	17.01	3.79	54	15.98	3.25	0.88	0.4530
Duygusal	217	9.00	2.53	22	9.73	1.80	107	9.35	2.48	54	9.13	2.40	0.89	0.4447
ÇÜÖ	217	98.11	15.62	22	98.64	14.36	107	101.71	16.07	54	96.20	12.69	1.95	0.1209

Çalışmaya dahil olan katılımcıların aile iş durumuna göre Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına

ilişkin tanımlayıcı istatistikleri ve test sonuçlarını veren Tablo 4.9. incelendiğinde, sadece Eş Seçme Stratejileri Envanterinin Bekaret alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların aile iş durumuna göre farklılık gösterdiği ($p<0.05$), diğer ölçek ve alt boyut puan ortalamaları arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.10. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Ailenin Yaşadığı Yere Göre Analiz Sonuçları

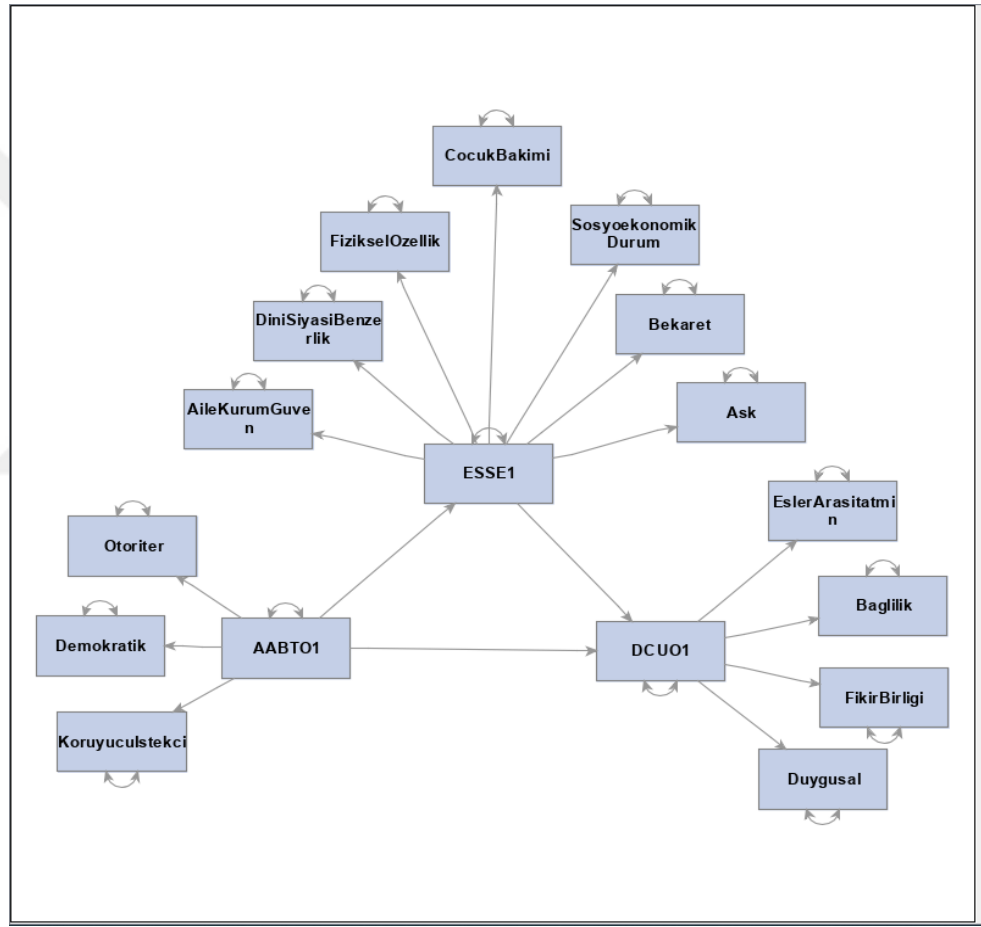
	Ailenin Yaşadığı Yer												F	p
	Koy ve Kasaba			İlçe			Şehir			Büyükşehir				
	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss	N	Ort	Ss		
Demokratik	21	2.76	0.50	75	2.77	0.46	68	2.75	0.56	236	2.79	0.50	0.18	0.9096
Otoriter	21	2.76	0.50	75	2.77	0.44	68	2.70	0.59	236	2.84	0.49	1.47	0.2229
Koruyucu-istekçi	21	3.47	0.42	75	3.57	0.40	68	3.27	0.50	236	3.49	0.46	5.87	0.0006
ABTÖ	21	2.94	0.40	75	2.97	0.37	68	2.86	0.48	236	2.98	0.41	1.64	0.1806
Aile kurumu ve güven	21	8.40	1.16	75	8.64	1.12	68	8.44	1.09	236	8.53	0.83	0.65	0.5806
Sosyoekonomik durum	21	5.77	2.51	75	5.45	2.35	68	5.99	1.99	236	5.82	2.11	0.84	0.4738
Dini ve siyasi benzerlik	21	4.35	2.22	75	4.63	2.16	68	5.17	2.15	236	4.53	2.16	1.67	0.1733
Fiziksel özellik	21	7.27	1.04	75	6.61	1.57	68	6.53	1.64	236	6.77	1.58	1.38	0.2480
Bekaret	21	4.43	2.75	75	4.82	2.76	68	4.89	2.68	236	5.04	2.83	0.39	0.7578
Çocuk bakımı	21	6.98	2.15	75	7.16	1.43	68	7.00	1.87	236	7.08	1.57	0.14	0.9329
Aşk	21	8.08	1.18	75	8.11	1.03	68	7.90	1.46	236	8.02	1.31	0.33	0.8009
ESSE	21	6.71	0.93	75	6.77	0.96	68	6.83	1.20	236	6.80	0.99	0.08	0.9697
Eşler arası tatmin	21	23.57	4.69	75	23.87	4.36	68	23.21	5.18	236	23.49	5.22	0.21	0.8897
Fikir birliği	21	50.33	7.74	75	49.21	10.09	68	48.15	11.38	236	50.03	10.15	0.66	0.5746
Bağlılık	21	17.76	4.05	75	16.64	3.52	68	16.22	3.78	236	16.60	4.02	0.84	0.4717
Duygusal	21	9.71	2.57	75	9.17	2.24	68	8.66	2.48	236	9.23	2.52	1.35	0.2586
ÇUÖ	21	101.38	13.75	75	98.89	14.59	68	96.24	16.24	236	99.36	15.49	0.93	0.4260

Katılımcıların ailelerinin yaşadığı yere göre Anne- Baba Tutum Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri ve test sonuçlarını veren Tablo 4.10. incelendiğinde, sadece Anne- Baba Tutum Ölçeğinin Koruyucu-istekçi alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların ailelerinin yaşadığı yere göre farklılık gösterdiği ($p<0.05$), diğer ölçek ve alt boyut puan ortalamaları arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

4.5. Teorik Yapısal Modelin Path Analizi ile Test Edilmesi

Bu çalışmanın ana çerçevesini birbirleriyle ilişkili iki bağımsız değişken, Anne- Baba Tutum Ölçeği (ABTO) ve Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE) ve bir bağımlı değişken Çift Uyum Ölçeği (CUO) oluşturmaktadır. Anne- Baba Tutum

Ölçeği; demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi alt boyutlarından, Eş Seçme Stratejileri Envanteri, aile kurumu ve güven, sosyo-ekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekaret, çocuk bakımı ve aşk alt boyutlarından ve Çift Uyum Ölçeği ise eşler arası tatmin, fikir birliği, bağlılık ve duygusal alt boyutlarından oluşmaktadır. Çalışmada test edilecek teorik model Şekil 4.2'de sunulmuştur. Bu şekilde, Anne- Baba Tutum Ölçeği ve Eş Seçme Stratejileri Envanterinin Çift Uyum Ölçeği üzerine doğrudan ve Anne- Baba Tutum Ölçeğinin Eş Seçme Stratejileri Envanteri aracılığı ile Çift Uyum Ölçeği üzerine dolaylı etkisi bulunmaktadır.

Şekil 4.2. Başlangıçta Önerilen Yapısal Model

Şekil 4.2'de verilen teorik yapısal modeli test etmek amacıyla SAS 9.4 paket programının PROC CALIS prosedürü kullanılmıştır. Test edilen teorik modelin bu araştırmanın verileri ile desteklenip desteklenmediğine bakılabilmesi için yapısal eşitlik analizi sonucu elde edilen uyum iyiliği indeksleri (Goodness of Fit İndices) değerlerine bakmak gerekmektedir. Birçok alanda yapılan çalışmalarda oldukça çok

sayıda uyum indeksi değerleri kullanılmasına rağmen, bu çalışmada en yaygın olarak kullanılanlara yer verilmiştir. Bunlardan bir tanesi de ki-kare (χ^2) değeri olup, araştırmacının kuramsal olarak önermiş olduğu model ile kendi örneklemimizden elde edilen verinin uyumlu olup olmadığını test etmektedir. Ki-kare değerinin anlamsız çıkması uyum olduğunu göstermektedir. Ki-kare değerinin serbestlik derecesine (degrees of freedom, df) bölümü (χ^2/df) ile elde edilen değerin ikiye eşit veya ikiden daha az olması modelin mükemmel derecede uyumlu olduğunu, üç ile beş veya beşin altında olması ise modelin kabul edilir olduğunu göstermektedir. Diğer sıklıkla kullanılan uyum indeksleri GFI (Uyum İyiliği İndeksi), AGFI (Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi), RMSEA (Ortalama Hata Karekök Yaklaşımı), CFI (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) ve NFI'dır (Normlandırılmış Uyum İndeksi). Tablo 4.11.'de uyum iyiliği indeksleri ve iyi uyum değer aralıkları gösterilmektedir.

Tablo 4.11. Uyum İyiliği İndeksi Kabul Kriterleri

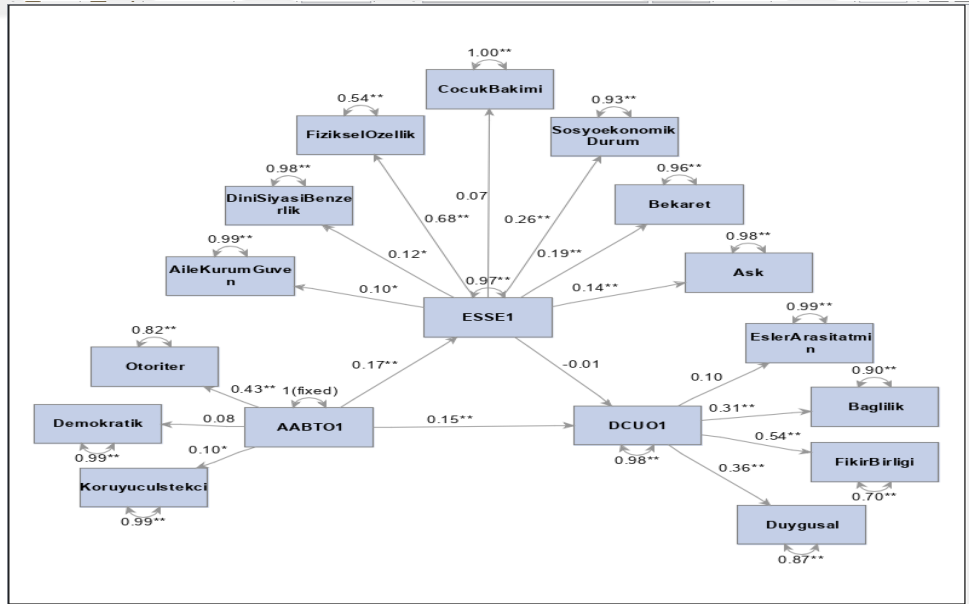
Uyum İndeksi	Kabul Kriteri	Kaynak
RMSEA/SRMR	≤ 0.05 =mükemmel uyum ≤ 0.10 =kabul edilebilir uyum	Brown,2006
GFI / AGFI	$\geq .90$ = mükemmel uyum $\geq .85$ = kabul edilebilir uyum	Tabachnick ve Fidell, 2007
NFI	$\geq .90$ = mükemmel uyum $\geq .85$ = kabul edilebilir uyum	Tabachnick ve Fidell, 2007
CFI	$\geq .90$ = mükemmel uyum $\geq .85$ = kabul edilebilir uyum	Tabachnick ve Fidell, 2007
X^2/sd	≤ 3 = mükemmel uyum ≤ 5 = kabul edilebilir uyum	Hair vd., 1998

Şekil 4.2.'de önerilen yapısal model path analizi ile test edilerek elde edilen uyum indeks değerleri Tablo 4.12.'de verilmiştir. Bu tablodan uyum ölçütlerinden, GFI ve CFI'nın mükemmel uyum ve RMSEA, SMRM, AGFI, NFI ve χ^2/df 'nin kabul edilebilir uyum değerlerine sahip oldukları görülmektedir.

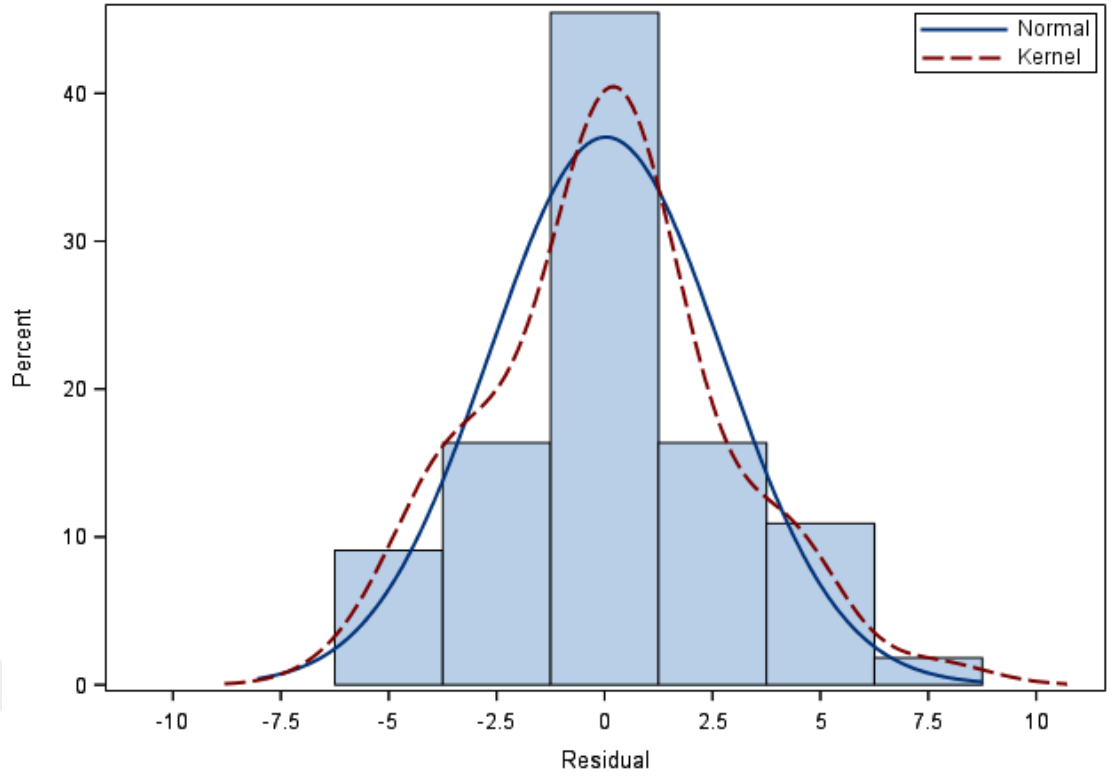
Tablo 4.12. Path Analizi Uyum İyiliği İndeksleri

Uyum Ölçüleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Modelin Sonuçları	Uyum
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,10$	0.0749	Kabul Edilebilir Uyum
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0,05$	$0,05 \leq SRMR \leq 0,10$	0.0853	Kabul Edilebilir Uyum
GFI	$0,90 \leq GFI \leq 1,00$	$0,85 \leq GFI \leq 0,90$	0.9234	Mükemmel Uyum
AGFI	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$	$0,85 \leq AGFI \leq 0,90$	0.8683	Kabul Edilebilir Uyum
NFI	$0,90 \leq NFI \leq 1,00$	$0,85 \leq NFI \leq 0,90$	0.8664	Kabul Edilebilir Uyum
CFI	$0,90 \leq CFI \leq 1,00$	$0,85 \leq CFI \leq 0,90$	0.9015	Mükemmel Uyum
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/df \leq 3$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	3.239	Kabul Edilebilir Uyum

Yapılan path analizi sonucu elde edilen iz grafiği (path diyagramı) standardize edilmiş katsayılar ile birlikte Şekil 4.3'te sunulmuştur. Bu katsayılardan Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE) ve Çift Uyum Ölçeği (DCUO) arasındaki katsayı dışında diğerlerinin istatistiksel olarak anlamlı oldukları görülmektedir. Yapısal eşitlik analizi sonucu elde edilen standartlaştırılmış hatalara ait histogram grafiği Şekil 4.4'te sunulmuştur. Bu grafiğin simetrik olması modelin doğrulandığının diğer bir göstergesidir. Tüm bu göstergeler yapısal modelin iyi uyum gösterdiğini ve daha ileri yorumlamaların yapılması gerektiğini bildirmektedirler.

Şekil 4.3. Path Analizi Sonucu Elde Edilen İz Grafığı

Şekil 4.4. Path Modeline Ait Standardize Edilmiş Hataların Grafiği

Başlangıçta önerilen yapısal modelin (Şekil 4.2.) uyumu aynı zamanda tahminler ve hataların önem testlerini inceleyerek de belirlenebilir. Path analizinden elde edilen standartlaştırılmış path katsayısı tahminleri Tablo 4.13.'te sunulmuştur. Bu tablo Şekil 4.3.'te verilen ilişkilere ait standartlaştırılmış katsayı tahminlerini anlamlılıklarıyla birlikte sunmaktadır. Faktör analizi literatüründe bu path katsayıları aynı zamanda yükler olarak da adlandırılırlar. Gözlenen değişkenler (alt boyutlar) ve faktörler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için t değerlerinin istatistiksel anlamlılığı incelenmelidir. Tipik bir faktör analizi çalışmasında, faktör-değişken ilişkilerinin sıfırdan farklı olduklarını iddia etmek için bu t değerlerinin tamamının anlamlı olması istenmektedir. Path katsayılarına ait t değerlerinin birçoğunun anlamsız olması faktör modelimizin geçerliliğinin sorgulanmasına neden olur. Tablo 4.13.'den, esas boyutlardan Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE) ve Çift Uyum Ölçeği (DCUO) dışında geri kalan yük tahminlerinin istatistiksel olarak oldukça anlamlı oldukları görülmektedir ($p < 0.0001$). Ölçekler ve alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde, Anne- Baba Tutum Ölçeği ile demokratik alt boyutu

arasında, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ile çocuk bakımı alt boyutu arasında ve Çift Uyum Ölçeği ile eşler arası tatmin alt boyutu arasındaki ilişkilerin anlamsız, geri kalan faktör ana boyut ve alt boyutları arasındaki ilişkilerin istatistiksel olarak oldukça anlamlı oldukları Tablo 4.13.'de görülmektedir. Bu da, faktör-değişken ilişkilerinin neredeyse tamamının desteklendiği anlamına gelmektedir.

Tablo 4.13. Path Analizi Standartlaştırılmış Sonuçları

Path			Tahmin	Standart Hata	t	p
ABTO1	====>	Demokratik	0.07970	0.04974	1.6021	0.1091
ABTO1	====>	KoruyucuIstekci	0.10381	0.04952	2.0961	0.0361
ABTO1	====>	Otoriter	0.42788	0.04090	10.4624	<.0001
ESSE1	====>	AileKurumGuvan	0.10160	0.04955	2.0506	0.0403
ESSE1	====>	SosyoekonomikDurum	0.25923	0.04670	5.5511	<.0001
ESSE1	====>	DiniSiyasiBenzerlik	0.12345	0.04930	2.5041	0.0123
ESSE1	====>	FizikselOzellik	0.67636	0.02716	24.9023	<.0001
ESSE1	====>	Bekaret	0.19185	0.04822	3.9787	<.0001
ESSE1	====>	CocukBakimi	0.06516	0.04985	1.3072	0.1911
ESSE1	====>	Ask	0.13774	0.04911	2.8046	0.0050
CUO1	====>	EslerArasitatin	0.09574	0.04960	1.9300	0.0536
CUO1	====>	FikirBirliği	0.54367	0.03527	15.4168	<.0001
CUO1	====>	Baglilik	0.30922	0.04528	6.8297	<.0001
CUO1	====>	Duygusal	0.35624	0.04371	8.1503	<.0001
ABTO1	====>	ESSE1	0.16803	0.04865	3.4539	0.0006
ABTO1	====>	CUO1	0.15274	0.04963	3.0779	0.0021
ESSE1	====>	CUO1	-0.00864	0.05020	-0.1721	0.8633

Tablo 4.13.'den Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE) ve Çift Uyum Ölçeği (CUO) arasındaki path katsayısının negatif olduğu görülmektedir. Bu, Eş Seçme Stratejileri Envanterinin Çift Uyum Ölçeği üzerinde negatif etkiye sahip olduğu yani Eş Seçme Stratejileri Envanteri puanı arttıkça Çift Uyum Ölçeği puanının azalacağı anlamına gelmektedir. Bu katsayının istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmektedir. Diğer katsayıların tamamı pozitiftir. Örneğin Anne- Baba Tutum Ölçeği → Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Anne- Baba Tutum Ölçeği → Çift Uyum Ölçeği ilişkilerine ait katsayıların pozitif olması, Anne- Baba Tutum Ölçeğinin hem Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve hem de Çift Uyum Ölçeği üzerinde pozitif etkiye sahip olması, yani Anne- Baba Tutum Ölçeği'nin yüksek değerleri Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği puanlarının elde edilmesine neden olur.

Tablo 4.14. Karesi Alınmış Çoklu Korelasyonlar (Squared Multiple Correlations)

Değişken	Hata Varyansı	Toplam Varyans	R ²
AileKurumGuven	0.90038	0.90977	0.0103
Ask	1.60385	1.63486	0.0190
Baglilik	13.68495	15.13180	0.0956
Bekaret	7.45119	7.73594	0.0368
CocukBakimi	2.63561	2.64685	0.0043
DCUO1	1.27406	1.30400	0.0230
Demokratik	0.24948	0.25108	0.0064
DiniSiyasiBenzerlik	4.61692	4.68837	0.0152
Duygusal	5.31951	6.09273	0.1269
EslerArasitatin	24.99654	25.22776	0.0092
ESSE1	3.89651	4.00972	0.0282
FikirBirliği	73.83494	104.81679	0.2956
FizikselOzellik	1.32786	2.44752	0.4575
KoruyucuIstekci	0.24637	0.24905	0.0108
Otoriter	0.17668	0.21628	0.1831
SosyoekonomikDurum	4.35143	4.66491	0.0672

Karesi alınmış çoklu korelasyonlar (R², Squared multiple correlations) bu çalışmada kullanılan modelin ne kadar iyi uyduğu hakkında bir fikir verirler, çünkü bu değerler, bağımsız değişkenler (exogenous variables) tarafından bağımlı (endogenous variables) değişkenlerdeki varyasyonun açıklanan yüzdesi olarak yorumlanırlar. Bu çalışmadan elde edilen karesi alınmış çoklu korelasyonlar Tablo 4.14'de verilmiştir. Bu tablodan da görüldüğü gibi, R² değerlerinin orta düzeylerde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.15. Standardize Edilmiş Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkiler

		Toplam	Doğrudan	Dolaylı
ABTO	Par	0.1818	0.1835	-
	SH	0.0595	0.0603	0.00174
	t	3.0572	3.0428	0.0101
	p	0.002234	0.002344	-0.1719
ESSE	Par	-	-0.004928	0
	SH	0.004928	0.0286	
	t	0.0286	-0.1721	
	p	-0.1721	0.8633	
		0.8633		

Par = Etki katsayısı, SH = Standart Hata, t = t-değeri, p = p değeri

Tablo 4.15. standardize edilmiş doğrudan, dolaylı ve toplam etkileri vermektedir. Bu tabloda toplam etkiler, doğrudan ve dolaylı etkilerin toplamından ibarettir. Bu sonuçlar yapısal eşitlik modeli (YEM) etki analizinin, doğrusal regresyon analiz yöntemi ile doğru bir şekilde analiz edilemeyecek bazı etki yapıları gösterdiğini detaylı olarak sunmaktadır. Dolayısı ile bu tablo, YEM etki analizine ait daha detaylı ve daha rafine sonuçlar vermektedir.

Tablo 4.15. detaylı olarak incelendiğinde, Anne- Baba Tutum ölçeğinin Çift Uyum Ölçeği üzerine doğrudan etkisinin anlamlı oldu görülmektedir ($p<0.001$). Buna karşılık, Eş Seçme Stratejileri Envanterinin Çift Uyum Ölçeği üzerine doğrudan ve ayrıca Anne- Baba Tutum ölçeğinin Eş Seçme Stratejileri Envanteri aracılığı ile Çift Uyum Ölçeği üzerine dolaylı etkilerinin istatistiksel olarak anlamlı olmadıkları görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Tartışma

Yapılan tez kapsamında üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile çift uyumunda anne ve baba tutumlarının etkileri incelenmiştir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin eş seçimlerine ve çift uyumuna yönelik tutumlarının demografik özelliklerine göre anlamlı derecede bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgular ele alındığında 3 önemli sonuca ulaşılmıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir;

-Anne baba tutumlarının eş seçimi üzerinde doğrudan etkisi vardır.

-Anne baba tutumlarının çift uyumu üzerinde hem doğrudan hem de eş seçimi yoluyla dolaylı olarak etkisi vardır.

-Eş seçiminin çift uyumu üzerinde doğrudan etkisi vardır.

Çalışma verilerinden yapılan analizler neticesinde cinsiyet ile yaş değişkenlerinde oluşan demografik değişkenler yönüyle bakıldığında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Konuyla alakalı yapılmış olan birçok araştırmada ise eş seçim kriterlerinin cinsiyete yönelik anlamlı derecede farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir (Türkaslan ve Süleymanov, 2010; Bugay ve Tezer, 2008; Bacanlı, 2001; Sprecher, Sullivan ve Hatfield, 1994; Pines, 2001).

Eş seçimi ve cinsiyet arasında anlamlı derecede fark gösteren çalışmalar incelendiğinde, eş seçimlerinin tercih puanlarında kadınların erkeklere oranla daha yüksek oranda olduğu sonucu elde edilirken (Yıldırım, 2007; Bugay ve Tezer 2008; Keklik 2011), yapılan bazı araştırmalarda ise erkeklerin eş seçimindeki tercihlerinin kadınlara oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmışlardır. (Öztunç ve Şener, 2015). Eş seçimleri ile çift uyumu bireylerin doğdukları ve büyüdükları kültür içerisinde buldukları koşullardan etkilenmelerinin yanı sıra demografik özelliklerine göre farklılaşabilmektedir.

Bacanlı 2001 yılındaki yapmış olduğu araştırma sonucunda ise yaş oranlarının

eş seçimleri ve çift uyumları üzerinde farklılık göstermemiştir.

Ondaş 2007 yılındaki yapılan araştırmada ise katılımcıların evlilik yaş oranlarının 25-29 yaş aralıkları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmada sonuç olarak yaş oranlarının anlamlı derece de farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir.

Araştırmada, yerleşim yerlerine göre eş seçimi ve çift uyumuna yönelik anlamlı bir farklılık görülmektedir. Pines 2001 yılında yaptığı araştırma sonucuna göre yerleşim yerlerinin çift uyumu ve eş seçiminde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Eş seçimi ve çift uyumunda anne ve babaların medeni durumlarına göre farklılıkların olması üniversite öğrencileri üzerinde anlamlı derecede farklılıklar göstermektedir. Bu durumda eş seçimine öğrenciler daha temkinli şekilde yaklaşmaktadır.

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile çift uyumu yönünde anne ve baba tutumlarının etkili olduğu görülmektedir.

5.2. Sonuç

Üniversite öğrencilerinin demografik bilgileriyle; anne baba tutumlarının, eş seçimi ve çift uyumuyla ilişkisi incelendi. Çalışmamızın bulgularına göre çeşitli demografik özellikler ve anne baba tutumlarının, eş seçimi ile çift uyumu üzerinde etkileri olduğunu saptadık. Yapılan Path analizine göre; anne baba tutumları, eş seçimi üzerinde doğrudan; çift uyumu üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı olarak etki göstermektedir.

Ebeveynlerin, çocuklarının eş tercihlerinin oluşumunda etkisi vardır. Evrimsel bir bakış açısına göre, kişilik özelliklerindeki cinsiyet farklılıkları, erkeklerin ve kadınların karşılaştıkları farklı evrimsel baskılardan kaynaklanmaktadır. Erkekler ve kadınlar arasındaki farklar sadece fiziksel değil aynı zamanda psikolojiktir. Kültürlerde aileler, ebeveyn otoritesine saygı ve güçlü, birbirine bağlı bağlar ile karakterize olma eğilimindedir.

Bir ailede huzur ile mutluluğun olması ise eş seçiminde ve evlilikte doğru seçime bağlıdır. Doğru eş seçiminde ise anne ile baba ilişkilerine yansımalarının

sonucunda anne ile babanın tutumları çocukları üzerinde etki oluşturmaktadır. Uyumlu ve sağlıklı bir aile içerisinde büyüyen bir çocuk bağımsızlığını gerçekleştirmenin yanı sıra toplum içerisinde de yerini almaktadır.

Üniversite öğrencilerinin eş seçiminde bir ilişkiyi başlatması, sürdürmesi yetişkinliğe geçiş sürecinde bireylerin yaşamlarını geliştirme merkezinde yer almaktadır. Eş seçimindeki kriterlerinin beraberinde yaşam üzerindeki değer yönelimleri, hazcılığı, başarıyı, alçakgönüllülüğü ve beraberinde evrensel olarak pozitif etki oluşturmaktadır. Fakat tek doğru üzerindeki; başarının, gelenekselliğin, alçakgönüllülüğün, iyilikseverliğin yanı sıra evrensel pozitifliğin, öz yönelimin, güvenliğin uymada negatif etkisi bulunmaktadır. Bu durum beraberinde eş seçim kriterlerinde çaba gösterme durumunun az olması, negatif bir duruma yol açacaktır.

Günümüzdeki anne baba tutumlarının koruyucu yönelimleri oldukça artış göstermektedir. Bu durum ise üniversite çağındaki gençlerin bağımlı bir birey olarak yetişmesine neden olmaktadır. Anne ile baba tutumlarının çocuklar üzerinde yaratmış oldukları sorumluluklardan sevgi göstermelerinin yanı sıra temel ihtiyaçlarında da güvenlik ihtiyaçlarında da yeterli derecede karşılamaktadır. Özellikle anne ve baba tutumlarından bu ihtiyaçlarının aşırı olması çocuğa gereken sorumlulukları yüklememesine neden olmaktadır. Bu durum ise çocukların başarı ya da başarısız, olumlu ya da olumsuz yönlerini görmeye engel olmaktadır.

Üniversite zamanı anne baba tutumları açısından önemli bir aşama olmasının yanı sıra anne baba tutumları stilleri çocukları üzerinde etki oluşturmaktadır. Anne baba tutumlarının eş seçiminde ve çift uyumunda günümüz şartlarında sorumluluk sahibi olmayan bireyler yetişmesine sebebiyet vermektedir. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin ebeveyn-çocuk ilişkisinin evliliğe değer verme ve eş seçme kriterleri üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, aile yaşamı eğitiminin amaçlarının ve eğitim içeriğinin çeşitlendirilmesinin, yalnızca bireylerin evlilik değerleri ile değil aynı zamanda ebeveyn-çocuk ilişkileriyle de ilgili olması önerilmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin evlilik değerleri ve eş seçim kriterleri üzerinde etkisi vardır.

Araştırmanın sonuçları doğrultusundaki öneriler ise;

5.3. Öneriler

Çalışmada cinsiyet durumuna göre eş seçimi ile çift uyumunun farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum cinsiyetin bireyler üzerindeki eş seçim tutumları üzerinde etkisini göstermektedir. Kadın bireylerin puanlarının erkeklere oranla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum neticesinde üniversitelerde evlilik öncesinde eş seçimi ve çift uyumu açısından eğitimler verilmesi oldukça uygun olabilir.

Eş seçimi ile çift uyumu alanında daha fazla araştırmalar yapılması çiftler arasında daha olumlu etki yaratacaktır. Üniversite öğrencilerinin eş seçimine göre kültürel alanda gelişim sağlanması yönünde seminerler düzenlenmesi katkı sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, O., Batur, H. Z., Ekşili, N. (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(19), 165-182.
- Ahmadova, P., & Yavuz, M. (2019). Annenin bağlanma özelliği ile ebeveyn tutumları ve çocukların ruhsal, davranışsal durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Dergi Biruni, 12(5), 1-28
- Alpaslan, A. H. (2014). Çocukluk Döneminde Cinsel İstismar. Kocatepe Tıp Dergisi. 15(2), 194-201.
- Alpay, E.H. (2015). Çocukluk Çağı Cinsel ve Fiziksel İstismarı İle Yineleyen Mağduriyet ve Psikopatoloji İlişkisinde Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Altuntaş, S., & Atli, A. (2015). Eş seçme stratejileri envanteri geliştirilmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(32), 123-135.
- Alwin, D. F. (2002). Generations X, Y and Z: Are They Changing America? American Sociological Association's Contexts, 1(4), 42-51.
- Atak, H. ve Taştan, N. (2012). Romantik İlişkiler ve Aşk. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(4), 520-546.
- Aydın, O.ve Baran, G. (2010). Toplumsal Değişme Sürecinde Evlenme ve Boşanma. Toplum ve Sosyal Hizmet, 21(2), 117-126.
- Bacanlı H. (2001). Eş Seçimi Tercihleri. Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 2 (15), 7-16.
- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Arslan, S. (2007). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 17-19 Ekim, İzmir.
- Bağlı, M. ve Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (Ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği. Aile ve Toplum, Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi, 2(8), 9-21.
- Bartan, M. (2010). Kütahya Örneğinde Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Envanterinin 60–72 Aylık Çocukların Anne Ve Babalarına Uyarlanması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Başay, A. C. (2015). Üniversite öğrencilerinin benlik yapısı ve eş seçme kriterleri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Bayer A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile. Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4(8), 101-129.

- Bayoğlu, F. ve Atli, A. (2014). İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 397-416.
- Bayraktar, S. (2018). Ruhsal Travma, Dissosiyasyon ve Posttravmatik Stres Bozukluğu. *Türkiye Klinikleri Psychology-Special Topics*, 3.3, 1-7.
- Beşer Ö. F., Karaboga E. P. U., Hepkaya E., Kılınç Sakallı A. A., Turkmen A. D., Dilek T. D., et al., 2019, The Role of Telehealth Services in Children with Cystic Fibrosis During Coronavirus Disease 2019 Outbreak, *Telemedicine And E-Health*, cilt.28
- Bilen M. (2004). *Sağlıklı İnsan İlişkileri*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Bolu, A., Pan, E., Günay, H., Öznur, T., Aydemir, E.ve Erdem, M. (2014). Travma Sonrası Stres Bozukluğuunda Saldırđan Davranış ile Disosiyasyon Arasındaki İlişki. *Gülhane Tıp Dergisi*, 56, 97-101.
- Brown, Timothy A.(2006) Confirmatory factor analysis for applied research. *Methodology in the social sciences*. New York et al.: Guilford Press 2006.
- Bugay, A. ve Tezer, E. (2008). Üniversite öğrencilerinin evlenecekleri eğlerde aradıkları özellikler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23: 3640
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik*. (Çev. Sarıoğlu, İ.D. E.). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Cheng, H., & Furnham, A. (2004). Perceived parental rearing style, self-esteem and self-criticism as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 5(1), 1-21.
- Cingisiz, N. (2010). Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekaları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Çacı, M. (2018). Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Akademik Yaşantı Ve Empati Becerileri Üzerine Etkilerinin Araştırılması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çağ, İ. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çakır, S. (2008). Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana-Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çalışkan, Z., Taşhan, T.S., Orhan, İ., ve Nacar, G., (2015). "Partneri Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tercihlerinin Karşılaştırılması", İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (1), ss. 6-10.

- Delen, E. (2021). Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Tutumu ve sosyal Anksiyete ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Demir Erbil, D. ve Hazer, O. (2018). Çalışan Bireylerin Evlilik uyumlarının İncelenmesi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*. 5, 99-116. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/ijoeec/issue/41282/418516>
- Demiray, Ö. (2006). Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Demirci, K. (2016). Çocukluk çağı travmaları ve obsesif kompulsif belirtilerin ilişkisinin. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 7-13.
- Efe E. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Eğilimleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Gülgör, F. (2018). Evli Bireylerin Çocukluk Çağı Travmaları ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Güngör, H. C., Yılmaz, M., ve Çelik, B.S., (2011). “Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeğinin Uyarlanması Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), ss. 180–190.
- Güngör, H. (2014). Okulöncesi Dönem Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıkları ve Anne Baba Tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 199-216
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., Black, W.C (1998). “Multivariate Data Analysis”, Macmillan Publishing Company, NewYork, 87-141 (1998).”
- Hullmann, S. E., Wolfe-Christensen, C., Ryan, J. L., Fedele, D. A., Rambo, P. L., Chaney, J. M., & Mullins, L. L. (2010). Parental overprotection, perceived child vulnerability, and parenting stress: a cross-illness comparison. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 17(4), 357–365. doi:10.1007/s10880-010-9213-4
- Kağıtçıbaşı Ç. ve Cemalcılar Z. (2017). Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş, İstanbul: Evrim Yayınları. Karasu F. ve Ark. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları”, *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8 (1), 21-27.
- Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2014). 20-30 yaş bekar erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34).

- Kaya, A., Bozaslan, B. ve Genç, G. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 18, 208-225
- Keklik, Ğ. (2011). Mate selection preferences of Turkish university students. Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research, 44, 129-148.
- Kılınç, F. E. ve Aral, N. (2016). Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 16 (1), 199-222. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/basbed/issue/38792/455800>
- Koç, Ö., Özkan, H., & Bekmezci, H. (2016). Annelik Rolü ve Ebeveynlik Davranışı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi 6(2), 143-150
- Kurucak, S. (2020). Evli Bireylerde Ruhsal Travmanın Evlilik Uyumu ve Evlilik Doyumuna Etkisi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Kuşçu, B. (2019). Bireylerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik Esneklik, Affetme ve Benlik Kurgusu Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Küçükler, B. (2018). 7.-8. Sınıf Özel Okul Öğrencilerinin Sınav Kaygısı ile Ana-Baba Tutumları ve Mükemmeliyetçi Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ondaş, B., (2007). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Eş Seçimiyle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2007, Yüksek Lisans, pdf.
- Özgen, H. (2017). Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ebeveyn Tutumları Üzerindeki Yordayıcılığı (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Öztunç, H., ve Şener, Ö., 2015 “ Cinsiyet, Ayrılmış Ebeveyn ve Şiddet Görme Faktörlerinin Gençlerin EĞ Seçim Tutumları Üzerinde Etkisi ” , Akademik Araştırma Dergisi, (66) ss. 150-151.
- Öztürk, E. (2017). Travma ve Dissosiyasyon: Dissosiyatif Kimlik Bozukluğunun Psikoterapisi ve Aile Dinamikleri. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi
- Pines, A. M. (2001). The role of gender and culture in romantic attraction. Hogrefe and Huber Publishers. European Psychologist, 6 (2), 96-102.

- Soyumtürk, İ. (2021). Yetişkin Bireylerde Algılanan Ebeveyn Tutumu İle Çocukluk Çağı Travmalarının Duygusal Yeme Üzerine Etkisinin İncelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul
- Sprecher, S., Sullivan, Q. & Hatfield, E. (1994). Mate selection preferences: gender differences in a national sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(6), 1074-1080.
- Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S. (2007) *Using Multivariate Statistics*. 5th Edition, Pearson Allyn and Bacon, Boston.
- Türkarıslan, N., ve Süleymanov, A. (2010). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evlilik konusundaki görüş ve düşünceleri-azerbaycan ve türkiye karşılaştırması. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 5: 54-66.
- Üredi, I. ve Üredi, L. (2005). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Öz-Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının Matematik Başarısını Yordama Gücü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 250-260
- Üstündağ, A., Şenol, F., & Mağden, D. (2015). Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi ve Bilinçlendirilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1:212-217.
- Yalçın, M., Tellioglu, E., Yıldırım, D. U, Savrun, M. B., Özmen, M., & Aydemir, E. H. (2015). Nörotik Ekskoriyasyon Hastalarında Psikiyatrik Özellikler: Çocukluk Çağı Travmalarının Rolü. *Arch Neuropsychiatr*, 52, 336-41.
- Yıldırım İ. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*. 3 (27), 15-30.
- Yıldırım, G., & Tosun, A. (2012). Yıldırım, G, Tosun A. Travma sonrası stres bozukluğunda bilişsel süreçler. *Journal of Human Sciences*, 9(2):1429-42.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(1), 49- 58
- Yılmaz, T., ve Kalkan, M., (2010). "Evlilik Öncesi İlişkileri Geliştirme Programının Çiftlerin İlişki Doyumuna Etkisi", *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (3), ss.1893-1920

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ: 05.11.2021
TOPLANTI SAYISI: 2021-33

KARAR NO: 2021-33-20: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı 200624021 numaralı Tufan KESEBİR' in "Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumunun Eş Seçimi Ve Çift Uyumuyla İlişkisi" konulu çalışması hakkında yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 26.08.2021 tarih ve 2021-27 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.